Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

ТУРКИСТОН

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1994 йил 13 апрель, • Чоршанба • № 28 (14189) تركستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ҲАР БИР ИНСОН ҲАЁТИ УЧУН ЖАВОБГАРМИЗ

Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишда баҳор-ёзда тошқин-сел оқимларини талофатсиз ўтказиб юбориш, келгусида бундай ҳодисаларнинг олдини олиш чора-тадбирлари муҳокама этилди

Шу йил 9 апрель куни республика вазирликлари, давлат қўмиталари, уюшмалар, тегишли ташкилот, муассаса ва идоралар раҳбарлари, вилоят ҳокимлари, олимлар иштирокида Вазирлар Маҳкамасида мажлис бўлди. Уни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов бошқарди.

Мажлисда республика ҳудудида баҳор-ёз ойларида тошқин-сел оқимларини талофатсиз ўтказиб юбориш, рўй берган кўчки оқибатларини тугатиш ва келгусида бундай ҳодисаларнинг олдини олиш чора-тадбирлари муҳокама этилди.

Президент Ислом Каримов мажлисни очар экан, бугунги кўриладиган масала тасодифан пайдо бўлмаганини айтди. Республикадаги гидрометеорологик вазиятни, яъни бу йил қор ва ёмғир меъёридан ортиқ ёққанини, у тошқин, сел, кўчки каби ҳалокатли ҳолатларни келтириб чиқариши мумкинлигини ҳисобга олиб, мутасадди ташкилотлар, илмий муассасалар ўз хулоса ва тавсияларини берган, ана шу таклифлар асосида Вазирлар Маҳкамаси 14 февраль куни «1994 йилнинг баҳор-ёз даврида тошқин ва сел оқимларини талофатсиз оқизиб юбориш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида» қарор қабул қилган, унда бу борадаги амалга оширилиши зарур бўлган ишларни ташкил этиш юзасидан аниқ йўл-йўриқлар кўрсатиб берилган эди. Мазкур қарорни алоқадор муассаса, ташкилотлар, вилоят ҳамда туман ҳокимликлари қандай бажармоқда? Бугун ана шу масалада фикрлашиб олмоқ, ҳозирги вазият нуқтаи назаридан қўшимча чора-тадбирлар белгиламоқ лозим.

Мажлисда таъкидлаб ўтилдики, республикада кўчки ва сел-тошқинлар билан боғлиқ аҳвол анча мураккаб. 1993 йилнинг октябридан шу вақтгача Сурхондарё, Қашқадарё, Қорадарё ва Фарғона водийси жанубидаги дарёлар ҳавзаларида тўпланган ёғинсочинлар миқдори кўп йиллик ўртача кўрсаткичга нисбатан 100—120 фоизни, Вахш, Панж, Зарафшон ҳавзаларида, Норин дарёсининг юқори қисмида ва ўнг соҳилида 120—140 фоизни, Норин дарёсининг чап соҳили ҳавзаларида, Сирдарё, Чирчиқ ва Оҳангарон дарёларининг ўнг қирғоқларида 140—170 фоизни ташкил этди.

Шу йил март ва апрель ойларидаги ёғингарчиликлар тошқин ва кўчки хавфи бўлган минтақаларда намликнинг кўпайишига сабаб бўлди. Кўпгина дарёлардаги сув миқдори нормадагидан анча юқори даражададир. Ҳароратнинг кескин кўтарилиши ва қорларнинг тез эриши натижасида апрель-май ойларида Тошкент, Жиззах, Сирдарё, Самарқанд, Навоий, Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларининг ҳамда Фарғона водийсининг тоғолди минтақаларида сел ва сув тошқинлари рўй бериши мумкин.

Мутахассисларнинг хулосасига кўра, шу йилнинг апрель-май ойларида тўсатдан рўй бериши мумкин бўлган кўчкилар биргина Тошкент вилояти ҳудуди бўйича 56 аҳоли пунктига, 600 дан зиёд хонадонга, 68 йўл, асосий каналларнинг 32 участкасига ва бошқа иншоотларга таъсир этиши мумкин.

Лекин вақтида кўрилган тадбирлар ҳалокатли оқибатларнинг олдини олиш, республика кўрадиган зарарни анча камайтириш имконини берди. Мисол тариқасида шуни айтиш керакки, қўшни давлатларда ўтган йили кўрилган зарар, расмий маълумотларга кўра, 300 миллиард сўмдан кўпроқни ташкил этган. Ўтган йили Ўзбекистонда бирорта ҳам халқ хўжалиги иншооти талофат кўргани йўқ.

Мавжуд шароитни назарда тутиб жойларда сув тошқинларига қарши кураш комиссиялари ташкил этилди, доимий фаолият кўрсатадиган штаблар ишлаб турибди, сел ва сув тошқини хавфи кучли бўлган жойлар аниқланди. Аҳолини хавф-хатарсиз жойларга вақтинча кўчириш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Хусусан, Қашқадарё ҳокимлигининг фавқулодда вазиятлар бўйича комиссияси вилоят ташкилотлари билан биргаликда қисқа вақт мобайнида 488 оила яшайдиган 41 қишлоқни хавф-хатарсиз жойга кўчирди. Улар учун шошилинч тартибда 13 минг квадрат метр уй-жой қурилди, бу ерларни обод қилиш учун 360 миллион сўм ажратилди. Хавфли жойлардан кўчирилган меҳнатга лаёқатли аҳолининг ҳаммаси ишга жойлаштирилди. Кўчиб келинган жойда одамларнинг истиқомат қилиши учун зарур шарт-шароит яратилди, тиббий хизмат кўрсатиш йўлга қўйилди.

Шу билан бирга, республиканинг айрим минтақаларида қарорда кўзда тутилган тадбирларни амалга ошириш асоссиз равишда чўзилиб кетмоқда. Аҳолини кўчки ва сел хавфи бўлган жойлардан кўчириш жадал амалга оширилмаяпти. Дарё, сойларнинг соҳил ва ўзанларида, сел йўлларида тартибсиз, назоратсиз равишда уй-жой, дала ҳовлилари қуриш давом этмоқда. Шу сабабга кўра Чирчиқ дарёсининг сув ўтказиш имконияти уч баравар камайди. Оҳангарон, Қашқадарё, Зарафшон ва бошқа дарёларда ҳам шундай аҳволни кўриш мумкин.

Миллий хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги, Фуқаро мудофааси ва фавқулодда вазиятлар бўйича республика комиссияси, Гидрометеорология бош бошқармаси, Давлат геология қўмитаси мутахассислари ўтказган текширишларнинг кўрсатишича, хавфли жойлардаги шаҳарча ва қишлоқларнинг бугунги кунда республика бўйича атиги 30 фоизи кўчирилган. Шунингдек, вилоят ва туман ҳокимлари ариқларни, сув оқизиладиган қувурларни, сел йўлларини, зовурлар ва каналларни тозалаш ишларини зарур даражада амалга оширмаяпти. Натижада кўпгина шаҳарча ва қишлоқларда ҳовлилар, хонадонлар, аҳоли истиқомат қиладиган жойлардаги кўчалар қор ва ёмғир сувларига тўлмоқда.

Бундан ташқари, айрим вилоятларда ҳимоя дамбаларини тузатиш бўйича тупроқ ва шағал ёткизиш ишлари ҳажми тўла бажарилмаган. Чунончи, Навоий вилоятидаги «Айдаркўл» қирғоқларини мустаҳкамлаш мақсадида тупроқ ёткизиш ишларининг атиги учдан бир қисми амалга оширилган. Бугунги кунгача Андижон вилоятида Тентаксой яқинида жойлашган жамоа хўжаликларида, шунингдек, кўчки хавфи бўлган Норбўта қишлоғи адирларида дамбаларни мустаҳкамлаш ишлари ҳали бошланмаган.

Мажлисда республиканинг бирорта вилояти ҳам сел ва тошқин сувларини талофатсиз оқизиб юборишни таъминлаш мақсадида режалаштирилган ҳимоя ишларини тўлиқ ҳажмда бажармагани қаттиқ танқид қилинди.

Шундан сўнг Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Гидрометеорология бош бошқармаси бошлиғи В. Чуб, мудофаа вазири Р. Аҳмедов, мелиорация ва сув хўжалиги вазири Р. Гиниятуллин, геология ва минерал ресурслар давлат қўмитаси раиси Т. Шоёқубов, сейсмология институти директори Қ. Абдуллабековнинг мазкур масалага доир ахборотлари тингланди.

Ахборотлардан маълум бўлишича, тоғлардаги тўпланган қор миқдори, республика ҳудудида жойлашган сув омборларининг ҳолати пухта ўрганиб чиқилган, сел ва тошқин хавфи мавжуд бўлган жойларга аҳолини огоҳлантирувчи ва хабардор этувчи постлар ташкил этилган, улар кечаю кундуз вазиятни назорат қилиб турибди. Фавқулодда ҳолатларда сел оқимини йўналтириб юбориш учун заҳира сув ҳавзалари белгилаб қўйилган. Сув омборларининг тўғонлари мустаҳкам, уларда ёрилиш ва ўпирилиш хавфи йўқ. Илмий текширишлар кучли зилзилалар рўй бериши хавфи ҳам йўқ эканини кўрсатмоқда.

(Давоми 2-бетда).

ОЛИМПИА ЎЙИНЛАРИДА СОВРИНЛИ ЎРИНЛАРНИ ҚЎЛГА КИРИТГАН ЎЗБЕКИСТОНЛИК СПОРТЧИЛАРНИНГ РЎЙХАТИ

1952 йил

Галина Шамрай, гимнастика XV олимпия ўйинлари, биринчи ўрин.

1964 йил

Сергей Диамидов, гимнастика XVIII олимпия ўйинлари, иккинчи ўрин.

Светлана Бабинина, сузиш, учинчи ўрин.

Наталья Устинова, сузиш, учинчи ўрин.

1968 йил

Вера Дуюнова, волейбол, XIX олимпия ўйинлари, биринчи ўрин.

1972 йил

Вера Дуюнова, волейбол, XX олимпия ўйинлари, биринчи ўрин.

1968 йил

Эльвира Саади, гимнастика, XIX олимпиада ўйинлари, биринчи ўрин.

1972 йил

Эльвира Саади, гимнастика, XX олимпиада ўйинлари, биринчи ўрин.

Рустам Казаков, юнон — рум кураши, биринчи ўрин.

Алжин Жармуҳамедов, баскетбол, биринчи ўрин.

1976 йил

Руфат Рисқиев, бокс, XXI олимпия ўйинлари, иккинчи ўрин.

Владимир Фёдоров, футбол, учинчи ўрин.

1980 йил

Александ Панфилов, велоспорт, XXII олимпия ўйинлари, иккинчи ўрин.

Эркин Шагаев, сув полоси, биринчи ўрин.

Лариса Павлова, волейбол, биринчи ўрин.

Юрий Ковшов, от спорти, биринчи ўрин.

Рустам Ямбулатов, милтиқдан ўқ узиш, иккинчи ўрин.

Наталья Бутузова, камондан ўқ узиш, иккинчи ўрин.

Собиржон Рўзиев, қиличбозлик, иккинчи ўрин.

Нелли Горбаткова, чим устида хоккей, учинчи ўрин.

Валентина Заздравних, чим устида хоккей, учинчи ўрин.

Лейла Аҳмерова, чим устида хоккей, учинчи ўрин.

1988 йил

Махарбек Хадарцев, эркин кураш, XXIV олимпия ўйинлари, биринчи ўрин.

Арсен Фадзаев, эркин кураш, биринчи ўрин.

Ноил Муҳаммадёров, оғир атлетика, иккинчи ўрин.

Радион Гатаулин, енгил атлетика, икинчи ўрин.

Сергей Заболотнов, сузиш, учинчи ўрин.

1992 йил

Сергей Сирдцов, оғир атлетика, XXV олимпия ўйнлари, иккинчи ўрин.

Оксана Чусовитина, гимнастика, биринчи ўрин.

Роза Галиева, гимнастика, биринчи ўрин.

Марина Шмонина, енгил атлетика, биринчи ўрин.

Анатолий Асрабаев, ўқ узиш, иккинчи ўрин.

(4-бетга қаранг).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

ТОШҚИН, СЕЛ ОҚИМЛАРИНИ ОҚИЗИБ ЮБОРИШ ВА КЎЧКИ ҲОДИСАЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ БЎЛГАН ҲАЛОКАТЛИ ОҚИБАТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ҲАМДА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Республика давлат ҳокимият органлари табиий офатлар хавфини камайтириш ва уларнинг оқибатларини тугатиш борасида муайян тажриба орттирганлар. Республикада фуқаро мудофааси полки, тез ҳаракат қилувчи кучлар ташкил этилган ва зарур ашёлар билан жиҳозланган, вилоятларда уларнинг филиаллари ташкил этилмоқда, тошқинга қарши комиссиялар ишлаб турибди.

Шу билан бирга ҳар йили сел, тошқин, ўпирилиш ва кўчкилар туфайли юзага келадиган фавқулодда вазиятлар катта вайронгарчиликларга сабаб бўлмоқда, республика халқ хўжалигига жиддий зарар етказмоқда, баъзан эса одамларнинг ҳалок бўлишига олиб келмоқда. Бу мазкур ишда изчиллик йўқлигидан далолат беради. Кўрилаётган чора-тадбирлар даврийлик тусига эга. Ҳукуматнинг бу масалалар юзасидан қабул қилган қарорлари ёмон бажариляпти. Жойлардаги ҳокимликлар тегишли хизматларнинг рухсатларисиз хавфли зоналарда тартибсиз равишда уй-жойлар қурилишига йўл қўймоқдалар. Натижада республикада 400 га яқин аҳоли яшаш жойлари ва 300 дан ортиқ халқ хўжалиги объектлари хавфли зоналарга жойлаштирилган. Ушбу барча масалаларда маҳаллий ҳокимият органларининг мувофиқлаштирувчилик роли сустлиги кузатилмоқда.

Об-ҳаво илиб бораётган бир шароитда қор заҳиралари ҳажмлари ва кутилаётган ёғингарчиликлар бу йил республикадаги вазиятни анча кескинлаштирмоқда, сел, тошқин жараёнлари ва кўчки ҳодисаларининг фаоллашуви кутилмоқда. Кузатиш ва хабар бериш хизматларининг идоравий тарқоқлиги аҳволни мураккаблаштирмоқда. Давлат геология қўмитаси ҳамда Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги органлари ўз кўрсатмаларининг бажарилишида талабчанлик қилмаяптилар.

Сел, тошқин оқимларини талофатсиз оқизиб юбориш, кўчки ҳодисаларининг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимларининг, вазирликлар ва идоралар раҳбарларининг фавқулодда вазиятларда барча манфаатдор ташкилотларнинг аҳолини ва халқ хўжалиги объектларини ҳимоя қилиш чора-тадбирлари бўйича куч-ғайратларини мувофиқлаштиришга оид ишларининг етарли эмаслиги қайд этилсин.

2. Жойларда табиий офатларнинг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини тугатиш, шунингдек, одамларнинг тўлиқ хавфсизлигини таъминлаш бўйича ишларни ташкил этиш учун шахсий жавобгарлик вилоятлар, шаҳарлар, туманлар ҳокимлари, вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотлар раҳбарларининг зиммасига юклансин.

3. Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги ўзан сув омборларида тошқин сувларнинг тўпланиши учун заҳира сув ҳавзалари ташкил қилсин. Вазир ўринбосарлари ва бош бошқармалар бошлиқлари тошқин ва сел оқимларини талофатсиз оқизиб юборишни таъминлаш учун 2 ой муддатга вилоятлар ва муайян объектлар бўйича масъул қилиб биркитилсинлар, вазирликнинг жойлардаги барча бўлинмаларида кеча-кундуз навбатчилик ва барча сув хўжалиги объектлари иши устидан назорат ўрнатилсин.

Дарёлар, сойлар ва гидроиншоотлар бўйича зарур ҳимоя (соҳил-дамба мустаҳкамлаш) тадбирлари ва авария-тиклаш ишлари бажарилсин, бу ишларга вазирликка 1994 йил учун ажратилган сармоя қўйилмаларининг умумий лимитлари доирасида сметалар ва алоҳида лойиҳалар бўйича ҳақ тўлансин. Ҳақиқатда бажарилган иш ҳажмлари бўйича ҳаражатлар Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 14 февралдаги 70-сон қарори 7-бандида белгиланган шартларга биноан қоплансин.

Молия вазирлиги, «Ўзистиқболстат» Давлат қўмитаси 9 ой якунлари бўйича Вазирлар Маҳкамасига бажарилган иш ҳажмларини маблағ билан таъминлаш манбаларига доир таклифлар киритсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Давлат геология қўмитаси мавжуд илғор тажрибадан фойдаланган ҳолда берилаётган истиқбол маълумотларининг илмий асосланганлигини, хослигини ва аниқлигини оширсин. Тахмин этилаётган табиий офатларни каталоглаштириш ва паспортлаштириш асосида олдини олиш чора-тадбирларининг асосланган тизимини ишлаб чиқсин, селга, кўчкига ва шу кабиларга қарши чора-тадбирлар биринчи навбатда лойиҳалаштирилиши лозим бўлган ҳудудларни аниқласин. Мазкур масала юзасидан 1994 йил охиригача Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳисобкитобга мувофиқ Давлат геология қўмитасига давлат кузатиш хизмати учун ёмон йўллардан ҳам юра оладиган енгил автотранспорт ва оператив алоқа воситаларини мақсадли сотиб олиш учун Россия рублида зарур маблағлар ажратсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги:

Содир бўлиши мумкин бўлган экзоген жараёнларнинг олдини олиш ва потенциал хавфли вазиятларда аҳолини ҳимоя қилиш бўйича ишларни фуқаро мудофааси ва фавқулодда вазиятлар бошқармаси учун устивор йўналиш этиб белгиласин.

Фуқаро мудофааси ва фавқулодда вазиятлар бошқармасига ҳамда «Бошгидромет»га кўчки ва сел хавфи кучли бўлган даврларда мунтазам айланиб учиш ҳамда хавфли геологик ва гидрологик жараёнлар ривожланадиган районларни кузатиш учун вертолёт транспорти ажратсин;

Бир ҳафта муддатда кўчки ва сел-тошқинлар хавфи энг кучли бўлган зоналарда хавфли вазиятларнинг олдини олиш бўйича шошилинч чора-тадбирлар кўриш учун алоқа воситалари, харакатчан транспорт билан жиҳозланган доимий кузатиш постлари ташкил этсин;

Давлат геология қўмитаси, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда бир ҳафта муддатда хавфли зоналардаги ишларнинг аҳволини ўргансин, вақтинча кўчирилиши ҳамда босқичма-босқич хавфсиз жойлардаги доимий истиқомат жойларига кўчирилиши лозим бўлган шаҳарчалар ва хўжаликлар рўйхатини аниқласин ҳамда маҳаллий ҳокимият органларига тақдим этсин.

«Ўзкимёсаноат» уюшмаси, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти ҳокимликлари билан биргаликда республика кўп ихтисосли тез ҳаракат қилиш марказига ва тез ҳаракат қилувчи ҳарбийлаштирилган махсус отрядга техника билан жиҳозлашда, фавқулодда вазиятларда тез ҳаракат қилиш учун шахсий таркибни тайёрлашда ёрдам кўрсатсин.

(Давоми 2-бетда).

МУСОБАҚА БАЙРОҒИ КЎТАРИЛДИ

Ўзбекистон пойтахтининг бош спорт майдони — «Пахтакор» стадионида 11 апрель куни Тошкентдаги футбол бўйича халқаро мусобақа тантанали йўсинда очилди. Ўзбекистонлик «чарм тўп» усталари таржимаи ҳолида бу воқеа билан янги саҳифа очилди. Бу ерда биринчи марта Халқаро Футбол Федерацияси (ФИФА) ва Осиё Футбол Конфедерацияси (ОФК) ҳомийлиги ва ёрдамида ўтадиган мусобақа бошланди.

Марказий Осиё минтақаси — Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон миллий терма командалари футбол майдонида саф тортиб туришди. Улар пойтахтдаги энг яхши футбол майдонларида биринчиликни, шунингдек ҳомийлар томонидан тайёрланган совринлар, эсдалик совғаларни қўлга киритиш учун курашадилар. Шуни айтиш кўнгиллики, бу мусобақаларни муваффақиятли ўтказиш учун республиканинг 29 корхонаси, ташкилоти, тижорат тузилмалари ўз ёрдамларини таклиф қилдилар. Жумладан, Тошкент учрашувининг қатнашчиси бўлган ҳар бир команда футбол тўпи тасвири туширилган кубокни эсдалик учун олади. «Совпластитал» корхонаси жамоаси спорт ҳаётидаги бу муҳим воқеага ана шундай ажойиб спорт «ўлжаси» тайёрлади.

Йиғилганлар олдида Ўзбекистон Бош вазири, республикамиз Миллий футбол федерацияси президенти А. Муталов сўзлади.

Осиё Футбол Конфедерацияси вице-президенти, ФИФА ижроия қўмитаси аъзоси Жорж Селваназан Жозеф мусобақа қатнашчиларини, меҳмонларни, кўплаб мухлисларни катта спорт байрами бошланганлиги билан табриклади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси садолари остида терма командаларнинг капитанлари Давлат байроғини кўтарадилар. Мусобақа очиқ деб эълон қилинади.

Мусобақани очиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, халқаро мусобақани ўтказиш ташкилот қўмитаси раиси М. Қорабоев, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков иштирок этдилар.

Шу куни ўн тўққизинчи апрелгача давом этадиган мусобақанинг биринчи учрашувлари бўлиб ўтди.

(ЎзА мухбири).

САМИМИЙ ҚУТЛОВ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Муборак Рамазон ойи муносабати билан табрик йўллаганингиз учун Сиз жаноби олийларига самимий ташаккуримизни ва юксак эҳтиромимизни изҳор этамиз. Сизга ҳам ўз табрикларимизни йўллашдан беҳад бахтиёрмиз. Оллоҳдан бу саодатли дамларда Сиз жаноби олийларига эсон-омонлик ва сиҳат-саломатлик, халқингизга барака ва фаровонлик, мусулмон умматига шон-шуҳрат ато этишини сўраймиз.

Исо Бин Салмон Ал ХАЛИФА,
Баҳрайн давлати амири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ДАВЛАТ БУЮРТМАСИ БЎЙИЧА СОТИЛАДИГАН ПАХТА ТОЛАСИ ВА БОШОҚЛИ ДОН ЭКИНЛАРИНИНГ ХАРИД НАРХЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Моддий-техникавий сарф-харажатлар ошиб кетганлиги муносабати билан ҳамда жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликларини, ижара, фермер хўжаликлари ва бошқа хўжаликларни пахта толаси ҳамда бошоқли дон экинлари етиштириш ва сотишни кўпайтиришга рағбатлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. 1994 йил ҳосилидан бошлаб ҳар 1 тоннаси учун ўрта ҳисобда қуйидаги харид нархлари тасдиқлансин:

пахта толаси — 1200 минг сўм-купон;

буғдой — 300 минг сўм-купон;

жавдар — 285 минг сўм-купон;

арпа ва сули — 240 минг сўм-купон;

2. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги:

Беш кун муддат ичида бошоқли дон экинлари янги харид нархларининг прейскурантларини ишлаб чиқиб, тегишли вазирликлар ва идораларга етказсин;

Пахта толаси тайёрлашга янги РСТ (республика стандарти) ишлаб чиқилиб, тасдиқлангандан кейин икки ҳафта муддат ичида хўжаликлар пахта тозалаш заводларига сотадиган пахта толаси харид нархларининг прейскурантини жорий этсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 31 августдаги 443-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

«БОШОҚЛИ ДОН ЭКИНЛАРИНИНГ ХАРИД НАРХЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА» ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1993 ЙИЛ 30 НОЯБРДАГИ 691-СОН ФАРМОНИНИ ЎЗ КУЧИНИ ЙЎҚОТГАН ДЕБ ҲИСОБЛАШ ҲАҚИДА

Бошоқли дон экинларининг харид нархлари даражаси ўзгарганлиги муносабати билан «Бошоқли дон экинларининг харид нархларини ошириш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1993 йил 30 ноябрдаги 691-сон Фармони ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 12 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ТОШҚИН, СЕЛ ОҚИМЛАРИНИ ОҚИЗИБ ЮБОРИШ ВА КЎЧКИ ҲОДИСАЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ БЎЛГАН ҲАЛОКАТЛИ ОҚИБАТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ҲАМДА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

6. Одамларни кўчки ва сел босадиган зоналардан кўчириш, аҳолини хавфсиз жойларга ўз вақтида эвакуация қилиш бўйича аниқ чора-тадбирларни амалга ошириш вилоятлар ва туманлар ҳокимларининг кечиктириб бўлмайдиган вазифаси деб ҳисоблансин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисидан, вилоятлар, шаҳарлар, туманлар ҳокимларидан, вазирликлар, идоралар, корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликлар раҳбарларидан объектларнинг ҳудудий ва баланс бўйича мансублигига кўра апрель-май ойларида ўз маблағлари ҳисобидан кўчки ва сел-тошқин ҳодисаларининг ҳалокатли оқибатларининг олдини олиш билан боғлиқ барча ишлар ва тадбирларни бажариш талаб этилсин. Зарурат бўлганда ҳаражатларни қисман қоплаш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритилсин.

«Ўзистиқболстат» Давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги вилоятлар ҳокимликлари, манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда аҳолини хавфли зоналардан босқичма-босқич кўчириш учун республика бюджетидан маблағ ажратиш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсинлар.

Сув омборларининг иш режими учун жавобгарлик Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги зиммасига юклатилганлигини назарда тутиб, ҳокимликларнинг сел оқимлари тўпланадиган жойлар ва сув омборларида сувни тўплаш ҳамда уни чиқариб юбориш жараёнларига аралашишларига йўл қўйилмасин.

7. Вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари халқ хўжалиги объектларини ҳамда уй-жойларни жойлаштиришда Давлат геология қўмитаси органлари ва Ўзбекистон Давлат муҳандислик-техникавий изланишлар институтининг лойиҳалаш ташкилотлари тавсия ва кўрсатмаларига оғишмай риоя қилсинлар.

8. Фанлар академиясининг сейсмология институти иншоотлар механикаси ва зилзила бардошлилиги институти ва бошқа манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда халқ хўжалиги объектлари ва уй-жой қурилишини лойиҳалаш ҳамда қуриш бўйича таклифларни ишлаб чиқсин ва 1994 йилнинг иккинчи ярмида ҳукуматга киритсин, бунда қурилишни эҳтимол тутилган хавфли зоналарда жойлаштиришда уларнинг зарур ҳимоя қилиниши ва чидамлилиги назарда тутилсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги гидрометеорология бош бошқармаси:

Кутилаётган иқлимий вазиятларга доир янада аниқроқ маълумот олиш учун илмий-техника тараққиётининг замонавий ютуқларидан ва жаҳон тажрибасидан кенг фойдалансин;

Фуқаро мудофааси ва фавқулодда вазиятлар бошқармаси, Давлат геология қўмитаси, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда вилоятлар ва туманлар ҳокимликларини ҳамда аҳолини республика ҳудудида кутилаётган сел, тошқин ва кўчки ҳодисаларидан ўз вақтида хабардор қилсин.

Ўн кун муддатда Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги ва Мудофаа вазирлиги билан биргаликда тошганда катта хавф туғдирадиган ўз-ўзидан ҳосил бўладиган кўл ва бошқа сув манбаларини текшириб чиқсин ҳамда эҳтимол тутилган ҳалокатли оқибатларнинг олдини олиш учун уларнинг ҳолати устидан назоратни таъминласин.

10. Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги хавфли жойлардаги Халқ хўжалиги объектлари ва аҳолини электр энергияси, газ ва ёқилғи билан узлуксиз таъминлаш чора-тадбирларини ишлаб чиқсинлар ҳамда амалга оширсинлар.

11. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги хавфли зонадан вақтинча кўчирилган аҳолига хизмат кўрсатиш учун тиббий ёрдам кўрсатиш пунктларини зарур миқдорда зудлик билан ташкил қилсин, уларни зарур асбоб-анжомлар ва дори-дармонлар билан таъминласин.

Доимий яшаш учун кўчирилган жойларда зарур даражада тиббий хизмат ташкил этилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ҳалокатли ҳодисалар зонасидаги ҳудудлар ҳамда у ердаги вақтинча хавфсиз жойга кўчирилган фуқароларнинг иморатлари ва мол-мулкининг қўриқланишини таъминласин.

13. Молия вазирлиги, «Ўздавсуғурта»:

Хавфли туманлардаги аҳолининг фавқулодда вазиятлар юзага келиши ҳодисасидан мажбурий суғурта қилиш тизими билан қамраб олинишини таъминласинлар;

Вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари билан биргаликда бир ой муддатда кўчки, сел-тошқин зоналарида иморатлар, шахсий мол-мулк ва чорва молларини, шу жумладан, боғдорчилик-полизчилик хўжаликларини қонунчиликка мувофиқ суғурта қилсинлар;

Рақобат асосидаги қўшимча суғурта органлари ташкил этиш масаласини кўриб чиқсинлар.

14. «Ўздавтелерадио» компанияси, Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги:

Фавқулодда вазиятларда аҳолини ҳимоя қилиш бўйича Ўзбекистон Республикаси ҳукумати кўраётган чора-тадбирлар тўғрисида республика аҳолиси ўртасида кенг тушунтириш ишларини олиб борсинлар;

Мудофаа вазирлигининг фуқаро мудофааси ва фавқулодда вазиятлар бошқармаси ва манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда аҳоли ўртасида фавқулодда вазиятлар пайдо бўлган зоналарда кишиларнинг биринчи навбатдаги хатти-ҳаракатлари тўғрисида кенг тушунтириш ишларини олиб борсинлар.

15. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг фавқулодда вазиятлар бўйича комиссияси БМТ томонидан эълон қилинган табиий офатлар хавфини камайтириш халқаро ўн йиллиги доирасида халқаро тажриба ва ўзаро ёрдамдан фойдаланиш мақсадида БМТнинг инсонпарварлик ташкилотлари билан кенг ҳамкорлик қилсин.

16. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 12 апрель.

ҲАР БИР ИНСОН ҲАЁТИ УЧУН ЖАВОБГАРМИЗ

(Боши 1-бетда).

Бизнинг тақдиримиз, ҳаётимиз, иқтисодимиз табиат билан, об-ҳаво шароити билан чамбарчас боғлиқ, дея таъкидлади Ислом Каримов. Оддий пахта масаласини олиб кўрайлик. Пахта — иқтисодиётимиз асоси, ризқ-рўзимиз экани ҳеч кимга сир эмас. Мана, чигит экиш мавсуми бошланди. Шу пайтда Гидрометеорология маркази мутахассислари бу ишни амалга оширишнинг энг қулай вақтларини тавсия этишлари, ўз башоратларининг нечоғли тўғри эканига жавоб беришлари керак. Чунки чигитни экиб қўйиб, кейин уни жала ювиб кетиб, яна қайта экавериш-дан ҳеч қандай наф йўқ. Ҳозир қишлоқ хўжалиги тасарруфидаги 300 дан зиёд об-ҳавони кузатиш нуқтаси тугатиб юборилгани айтилди. Уларни дарҳол тиклаш керак. «Хасис одам — икки баравар кўп тўлайди» деган мақол бор. Миллион сўмимни тежайман деб, охир-оқибатда миллиардлаб зарар кўриш, ёки, аксинча, вақтида сарфланган маблағ кейинчалик минг бора кўп фойда келтириши мумкин.

Халқда «ҳар эҳтимолга қарши» деган теран маъноли гап бор, деди Президент. Бу рўй бериши мумкин бўлган ҳар қандай мушкилотнинг чорасини кўриб қўй, кейин қийин аҳволга тушиб қолма, дегани. Биз учун инсон ҳаёти — энг азиздир. Ҳеч нарса — на демократия, на ислоҳот битта гўдакнинг бевақт хазон бўлган ҳаётига арзимайди. Давлат ҳар қандай ҳолатда ҳам ўз фуқаролари ҳаётини муҳофаза қила олиши, унинг бойлиги нобуд бўлишига, ҳалол меҳнат билан топган уй-жойи сув ёки тупроқ остида қолишига йўл қўймаслиги керак. Бу ҳаммамизнинг, айниқса, ҳокимларнинг зиммасида турган энг масъулиятли вазифадир. Бепарволик, лоқайдлик оқибатида ана шундай ҳолатларга йўл қўйиш — Ватан, халқ олдидаги энг катта жиноятдир. Буни ҳамма теран англаб олмоғи шарт!

Вазирлар Маҳкамаси қарорини бажаришда нега сусткашликка йўл қўйилди? Нима учун омборлардаги ортиқча сувлар, то марказдан вакил бориб мажбур қилмагунича, вақтида оқизиб юборилмади? Нега оилаларни кўчки хавфи бор жойлардан кўчириш секин кечмоқда? Менимча, бу ҳолнинг сабаблари қуйидагилардан иборат, деди Ислом Каримов. Таассуфки, зиммасига улкан масъулият юкланган кўпгина шахслар бепарволик иллатидан ҳамон халос бўлолмаяпти. Кўпчиликнинг бирор фалокат рўй бериб, бошига бир мусибат тушганидан кейингина кўзи очилади. Ҳозир жойлардаги айрим раҳбарларда ҳамма масалани бировлар юқоридан келиб ечиб беради, деган кайфият пайдо бўлган. Ҳокимлар шуни тушуниб олиши керакки, ҳукумат ёки илмий муассасалар тавсия беради. Агар, сезгир бўлмаса, ана шу кўрсатмаларни вақтида бажармаса, бунинг оқибатида биронта одам ҳалок бўлса, бунинг учун ҳокимлар шахсан жавоб беради.

Иккинчи сабаб, бу — бизнинг сувга ўта кўзимиз очлигидир. Тўғри, сув айниқса бизнинг шароитимизда ҳаёт, демакдир. Чунки, республика ҳудудидаги сув заҳиралари қишлоқ хўжалиги эҳтиёжининг 70—75 фоизинигина қоплайди. Шунинг ҳатто оддий деҳқон учун учун ҳам бирор сув омборидаги ортиқча сувни чиқариб юбориш нафақат ҳоким, балки сув омбори бошлиғи, ғоят мушкул: ёзда нима қиламан деб ўйлайди. Шунинг учун бу масалани марказлашган ҳолда ҳал этиш, яъни тегишли вазирлик ва идоралар аниқ ҳисоб-китоблар асосида қайси сув омборида қанча сув сақланишини белгилаб бериши керак. Чунки ҳокимлар ҳам, деҳқонлар ҳам тоғда қанча қор борлигини, омборга қанча сув келиб қўшилишини аниқ билмайди.

Белгиланган чора-тадбирларни амалга оширишда тўғаноқ бўлаётган учинчи нарса, бу — масъулиятсизликдир. Одатда, биз бирор қарорни қабул қилаётганда шуни бажариш имкони борми, қўлингиздан келадими, деб сўраймиз, деди Ислом Каримов. Лекин кўпинча унинг ижросига келганда, турли баҳонаю сабаблар пайдо бўлади. Ҳолбуки, қабул қилинган қарор вақтида, тўла бажарилиши шарт.

Тўртинчи сабаб, бу — аҳоли ўртасида тушунтириш ишларининг яхши йўлга қўйилмаганидир. Яширишнинг ҳожати йўқ, одамларда «Бошга тушганини — кўз кўрар» деган кайфият бор. Бунга барҳам бериш лозим. Бундай одамларга, сизнинг, бола-чақаларингизнинг ҳаёти биз учун жуда азиз, деб айтиш керак.

Сел, тошқин ва кўчки хавфи мавжуд жойлардан одамлар нега кўчишни истамайди? Бу борада давлат суғурта идоралари қандай фаолият кўрсатяпти? Улар кўчадиганлар учун етарли даражада товон пули тўлаяптими? Бу масалаларни ҳам республика Молия вазирлиги пухта ўрганиб чиқиши ва ечимини топиши керак. Токи, яшаб турган жойини тарк этаётган ҳар бир оила бундан ҳеч қандай моддий зарар кўрмаслигига тўла ишонч ҳосил қилсин.

Аҳолини хавфсиз жойларга кўчиришни икки босқичда ўтказиш мақсадга мувофиқдир, деди Президент Ислом Каримов. Биринчи босқичда кўчки, сел хавфи кетгунга қадар, одамларни тахминан 2 ойга вақтинча бошқа жойларга олиб чиқиб туриш лозим.

Иккинчи босқич эса муайян режа асосида, янги бунёд этиладиган шаҳар ва қишлоқларнинг заминини — тупроқ тузилишини, ер қатламлари таркибини пухта ўрганган ҳолда амалга оширилади. Умуман, бундан кейин ҳар бир иншоотни, турар жой биноларини бунёд этишда ана шу ҳолатларни инобатга олиш, олимларнинг, илмий муассасаларнинг хулосаларига таяниб иш кўриш қатъий қоидага айланиши зарур.

Мажлисда ҳозирги шароитда фуқаро мудофааси бўлинмаларининг фаолияти катта аҳамият касб этиши, улар бирор фалокат рўй беришини кутмасдан, унинг олдини олиш чораларини кўриши лозимлиги таъкидланди. Сел, тошқин ва кўчки хавфи мавжуд бўлган жойларга, қандай баҳона-сабаб бўлмасин, одамларни қўймаслик вазифаси топширилди.

Мажлисда муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Мажлисда республика Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов, Бош вазир ўринбосарлари Б. Ҳамидов, Қ. Ҳаққулов, А. Возненко, Қ. Тўлаганов, М. Усмонов қатнашдилар.

ЎзА.

МЕҲНАТКАШ МАНФААТДОР БЎЛСИН

Республика Президенти билан бўлган учрашув менга масъулият билан бирга кўтаринки кайфият бағишлади. Учрашувдан сўнг биринчи галда амалга оширилиши лозим бўлган ишлар кўламини белгилаб олдик.

Туманимиз аҳолисига хизмат кўрсатиш турлари кўнгилдагидек эмас. Бу соҳадаги ишларни яхши йўлга қўйиш кундалик дастуримизга айланди. Туман ҳудудида аҳоли эҳтиёжи учун керак бўлган нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхоналарини, маҳаллаларда кичик хизмат кўрсатиш шохобчаларини ташкил қилиб, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш соҳасида ҳар ойда 120 нафардан ортиқ янги иш ўринларини ташкил этяпмиз.

Туманда 132 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Эндиликда уларнинг ишига сунъий тўсиқлар қўйиб, турли кўрсатмалар берувчи кимсаларга шафқат қилинмайди. Фермерликни танлаган деҳқон меҳнат қилишни ҳам билади. Фақат уларга керакли экин майдонлари ажратиб берилса бўлгани. Ривожланган мамлакатларда иш айни ана шу усулда ташкил этилганини ўз кўзимиз билан кўриб қайтдик. Бу ҳақда Президентимиз билан бўлган учрашувда ҳам таъкидланди. Туманимизда фермер ва хўжаликлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатганмиз. Мақсад, фермер қарамоғидаги экин майдонларида ҳам алмашлаб экишни йўлга қўйиб, ер ҳосилдорлигини оширишдан иборат.

Президентимизнинг экинларни жойлаштириш тўғрисидаги кўрсатмаси катта аҳамиятга эга. Жорий йилда 2670 гектар майдонга ғалла экдик. Эндиги вазифа — уни ўз вақтида йиғиштириб олиш. Бунинг учун 15 та комбайн мавсумга тахт.

Иқтисодий ислоҳот фуқаролар турмуш шароитини яхшилаши муқаррар. Айни кунда туманимизда сутни қайта ишловчи замонавий дастгоҳлар ҳарид қилиш борасида иш олиб боряпмиз. Бу борада исроилликлар билан ҳамкорлик ўрнатамиз. Чунки ҳом ашёдан тайёр маҳсулот олишни йўлга қўймай туриб ишлаб чиқаришни ривожлантириб бўлмаслиги учрашувда яна бир бор уқтирилди.

Бельгияга қилган сафаримиздан бир олам таассурот билан қайтдим. Бельгияликлар ишлаб чиқариш учун зарур бўлган хом ашёни четдан ҳарид қилиб тайёр маҳсулотнинг асосий қисмини ҳорижга экспорт қилишар экан. Бизнинг ютуғимиз шундаки, хом ашё ўзимизда етарли. Фақатгина илғор технологияни ишлаб чиқаришга жорий этсак, бу соҳада меҳнат қилаётганлар манфаатини қадрлай билсак, бас.

Бароталн АБДУЛЛАЕВ,
Фарғона вилояти Фурқат тумани ҳокими.

(ЎзА).

ПОКЛИК ТИЛДАГИНА БЎЛМАЙДИ

Қадимда барча жиноий ишларни қозилар ажрим қилган. Қозиларнинг ягона «жиноят кодекси» — Қуръони Карим бўлиб, улар барча ишни дин ақидалари асосида тафтиш қилиб, оллоҳ номидан ҳукм чиқарган. Ислом аҳли қавмга энг тўғри, энг маърифатли йўлни кўрсатгани учун ҳам руҳонийлар аҳолининг энг мўътабар, эъзоздаги тоифаси ҳисобланган. Тарбия турлари ичида энг самаралиси ҳам диний тарбия бўлган...

Етмиш йилдан ошиқ давом этган коммунистик истибдод даврида динимиз «бадарға» қилинди, биз худодан юз ўгирдикми, худо биздан юз ўгирдими — нима бўлса ҳам, худосиз яшадик. Бунинг оқибатида тарихан қисқа муддат ичида маънавиятимиз қай даражада «бойигани» барчага маълум...

Худога беҳисоб шукрларким, мустақиллик туфайли жуда кўп қадриятларимиз, жуда катта маънавий бойлигимиз қаторида асосий бойлигимиз — «қувғин»да юрган динимиз ҳам «қайтиб» келди, худони қайтадан танидик ва яна беҳисоб шукрларким, худо ҳам бизни кечирди шекилли, бугунги кундаги аҳволимиз ёмон эмас...

Аммо, афсус ва надоматлар бўлғайким, истаган одам бемалол намоз ўқиш ва рўза тутиш имкониятига эга бўлган, кўплаб масжидлар қурилаётган, мадрасалар очилаётган, ҳайит кунлари ҳақиқий байрам қилинаётган, ҳаж сафарига отланганларга сафар шароити яратиб берилаётган бугунги кунимизда халқимиз ва динимиз шаънига мутлақо тўғри келмайдиган бир ҳодиса содир бўлди, яъни барчанинг эътиқоди ва эҳтиромида бўлган динимиз пешволаридан бир нечтаси қора курсига ўтирди. Бу ҳолни тасаввур қилиш ҳам, тасниф қилиш ҳам ниҳоятда оғир...

Яқинда матбуотда Ўзбекистон Республикаси Олий судида Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасининг бир неча ходими устидан қўзғатилган жиноий иш кўрилаётгани ҳақида хабар қилинган эди. Мана энди иш кўрилиб бўлди, суд ҳукми чиқди. Қанчалик оғир бўлмасин, сизни бу жиноятчилар, уларнинг фаолиятидаги айрим ўринлар билан таништиришга мажбурмиз.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати очиқ суд мажлисида раислик қилувчи — Ўзбекистон Республикаси Олий суди судлов ҳайъатининг раиси А. Ишметов, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьялари О. Рўзиев, А. Дўстбобоевлардан иборат таркибда, давлат айбловчиси — Тошкент шаҳар прокурори Э. Жўраев, ҳимоячилар, жамоат ҳимоячиси иштирокида Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси ходимлари — Муҳаммаднаби Миркомилов, Муҳаммадлатиф Жуманов, Миробид Мирмаҳмудов, Абдусаттор Муслимов, Зиёвуддин Жаҳонгировнинг жиноий иши кўриб чиқилди.

Жиноятчиларнинг айрим ишлари билан танишинг:

Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасида масжидлар бўлими ходими бўлиб ишлаган Муҳаммаднаби Миркомилов 1992 йил сентябридан бошлаб идоранинг чет эл валютаси бўйича хазиначиси лавозимини ҳам эгаллаб турган. У идорага тегишли 4400 АҚШ долларига 1992 йил октябрь ойида «ВАЗ-21061» маркали машина сотиб олиб, уни идора ҳисобига ўтказмасдан, ўз номига расмийлаштирган ва шахсий машина сифатида фойдаланган. Бундан ташқари, кичик корхона ҳадя этган 13000, туркиялик меҳмонлар масжид қуриш учун инъом қилган 60000, жами 73000 Америка долларини идоранинг «Ипак йўли» инновацион-тижорат банкидаги жорий ҳисобига топширмасдан, 1993 йил 12 июлга қадар ўз уйида яшириб келган.

Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасида **таълим** (таъкид бизники — А. А.) бўлими мудири лавозимида ишлаган Муҳаммадлатиф Жуманов хазина ҳисобидан 1900000 сўмга «ГАЗ-2410» маркали, 600000 сўмга «ВАЗ-21063» маркали машина сотиб олиб, биринчисини ўз номига, иккинчисини эса ўринбосари Миробид Мирмаҳмудов номига расмийлаштирган.

1990 йилдан 1993 йилгача идорада хазиначи бўлиб ишлаган Абдусаттор Муслимов 699526 сўм маблағни ўзлаштирган.

Идора бош ҳисобчиси Зиёвуддин Жаҳонгиров идора жуда кўп ташкилот ва хўжаликларга ўтказган катта миқдордаги маблағни қайтариб олиш тўғрисида бош қотирмаганидан ташқари, Москва саноат қурилиш банкига гўё Тожикистон учун ТУ-154 самолёти сотиб олишга 200000 Америка доллари ўтказган. Бу маблағ Россия Президентининг Фармонига биноан Ўзбекистон Республикасининг қарзи сифатида ушлаб қолинган.

М. Жуманов идоранинг 1300000 сўмига «ГАЗ-31029» маркали автомашина сотиб олиб, унинг ҳужжати ва калитини бир кишининг қўлига топширган (бу киши билан кейинроқ танишасиз)...

Булар жиноятчилар фаолиятининг суд жараёнида қайд этилган айрим кўринишлари, холос...

Суд ҳукмидан парча:

«Суд судланувчилар ва гувоҳларнинг кўрсатмаларини эшитиб, иш материалларини текшириб чиқиб, прокурор ва ҳимоячиларнинг нутқларини тинглаб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 15, 61 моддаларига кўра Ўзбекистон Республикасида Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва Қонунларининг устунлиги сўзсиз тан олинади.

Давлат, унинг органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмалари, фуқаролар Конституция ва қонунларга мувофиқ иш кўрадилар.

Диний ташкилотлар ва бирлашмалар давлатдан ажратилган ҳамда улар қонун олдида тенгдирлар.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонларининг 1992 йил 27 февралда бўлиб ўтган курултойида қабул қилинган Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси Низомининг 1, 6 моддаларига биноан мусулмонлар идораси ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва амалдаги бошқа қонунларга риоя қилган ҳолда олиб боради».

Ҳукмда амалдаги қонунлар ва идора Низоми қоидалари қўпол равишда бузилганлиги туфайли шу жиноятлар содир этилгани кўрсатиб ўтилган.

Ҳукм ўқилди, қора курсида ўтирганларнинг хатти-ҳаракатларига муносиб баҳо берилди. Аммо, бутун суд жараёнида жиноятчилар қаторида қора курсида ўтирмаган бошқа бир кишининг исми шарифи тез-тез зикр этилиб турди. Барча ҳужжатларда ҳам ўша ном жуда кўп кўзга ташланади.

Бошқа бир ҳужжатдан парча:

«АЖРИМ

Жиноий иш қўзғатиш, қидирув эълон қилиш ва қамоққа олиш ҳақида

. . . .

. . . .

Суд судланганлар ва гувоҳларнинг кўрсатмаларини эшитиб, иш материалларини текшириб чиқиб, бундан ташқари қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Судланганлар айбли деб топилган барча жиноятлар Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасининг раиси лавозимида ишлаган собиқ муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ташкилотчилиги ва бевосита бошчилигида содир этилган бўлиб, унинг амалдаги қонунларга, диний идора низоми қоидаларига риоя этмасдан, уларни қўпол равишда бузиб, ходимларига ғайриқонуний топшириқ, кўрсатмалар бергани натижасида келиб чиққан...

...Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф раҳнамолигида унинг самолёт сотиб олиш баҳонасида чиқарган ғайриқонуний буйруғига мувофиқ ХАЙРИЯ (таъкид бизники — А. А.) ишларига сарф қилиш учун чет давлатлардан келиб тушган валюта маблағларидан 200000 АҚШ доллари масжид-мадрасалар қуриш, уларни таъмирлаш, таълим-тарбия, вақф ва хайрия ишлари учун ишлатилмасдан, 1991 йил 21 декабрида идора ҳисобидан Москва саноат қурилиш банкига Тожикистон Республикаси мусулмонлари қозиёти учун ҚУРОЛ СОТИБ ОЛИШГА (таъкид бизники — А. А.) ўтказиб юборилган...

...Баён этилганларга кўра ва ҳозирги вақтда Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан чет элга чиқиб кетгани, турар жойи номаълум эканини эътиборга олиб, жиноят процессуал кодексининг 169, 236-моддаларини қўллаб, суд

АЖРИМ ҚИЛАДИ:

1952 йилда Андижон вилоятида туғилган, миллати ўзбек, Тошкент шаҳар, Уста Олим кўчаси, 28-уйда истиқомат қилиб келган Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуфга нисбатан Ўзбекистон Республикаси жиноят кодекси 130-моддасининг 4-қисми ва 78-моддасининг 3-қисмида қайд қилинган жиноятларни содир этганини назарда тутиб жиноят иши қўзғатилсин.

Унга нисбатан қидирув эълон қилинсин ва ахтариб топилганидан кейин эҳтиёт чораси ўзгартирилиб, қамоққа олинсин...»

Бу сатрларни ўқиш сизга нақадар оғирлигини сезиб турибман, азиз газетхон. Бироқ, афсуски, начора, ҳодиса содир бўлган, энди минг кўз юмганимиз билан уни орқага қайтариб бўлмайди...

Юқорида «исми табаррук»лари келтирилган «зот» яқин-яқингача бу унвонга қўштирноқсиз мушарраф эдилар. Аммо, доно халқимизнинг «семизликни қўй кўтарар», деган мақоли ҳам бежиз туғилмаган экан. Мазкур «зот» ўзига кўрсатилган эҳтиром майидан сархуш бўлиб, ишончу ҳурмат юкини кўтаролмади шекилли, мусулмончиликнинг мезонларидан бири — қаноатни унутиб қўйди, асосий иши — қавмини иймону диёнатга чақириш ўрнига, шуҳрату мансаб кетидан қувиб, сиёсий найранг йўлига ўтди. Чунки, энди уни ҳозирги ҳурмату мартаба қаноатлантирмай қўйган эди. Маълумки, раҳмон йўлидан озган одам албатта шайтон йўлига киради. Халқни раҳмон йўлига бошлайдиган «зот» энди шайтоннинг қулига айланган, унинг: «Сен халқингга раҳнамо бўласан», деган васвасасидан бошқа нарсани эшитмас эди. Оқибатини, мана, кўриб турибсиз.

Республикамизда жиноятчиликка қарши катта кураш бошланган, бу кураш самарасини бераяпти, лекин, афсуски, жиноятчилик ҳали батамом тугагани йўқ. Бу — тушунарли ҳол, албатта. Чунки, ёмонлик илдизини бир кунда қуритиб бўлмаслигини барчамиз биламиз. Жиноят содир этаётганлар орасида турли тоифага мансуб кишилар бор. Аммо, сиз билан бизни поклик, ҳалолликка даъват этувчи дини ислом пешволарининг жиноят содир этиши... идрок этиш ўта мушкул бўлган ҳол.

Жиноятга яраша жазо берилади, етказилган моддий зарар ўрни қопланади. Бу — аниқ гап ва ҳал этилиши унча қийин бўлмаган масала. Бироқ, шу бир суд жараёнида аниқланган жиноий ишлар етказган маънавий зарарнинг ўрнини қоплаш (агар қоплаб бўлса!) эса, ниҳоятда машаққатли, ҳали-бери битадиган иш эмас. Келинг, шу тўғрида салгина мулоҳаза юритайлик.

Шолининг ичида курмак ҳам ўсиши табиий. Бироқ, бу гап — шолизорни курмакзор деб аташ лозим, деган гап эмас. Тил ва дилда фақат худонинг номи зикр этилиши лозим бўлган муқаддас даргоҳга тўрт-бешта нафси ҳакалак отган одам жойлашиб олгани — бу муқаддас даргоҳ нуфузига салгина соя ташласа-да, асосий моҳиятга назаримизни ўзгартиролмайди. Кишини бошқа нарса ўйлантиради. Ўғрилик, фаҳш, қаллоблик билан кун ўтказадиган одамлар бор. Уларни «худодан қўрқмаганлар», деймиз. Улар ҳақиқатан ҳам худони билмайди ҳам, бинобарин, ундан қўрқмайди ҳам. Аммо, сизу бизни ҳар нафасда инсофга, мусулмончилик одатларига риоя қилишга, худодан қўрқишга чорлаб «амри маъруф» қиладиган одамларнинг ҳаромдан ҳазар қилмагани, ҳаром луқмани бошқа жойдан эмас, худонинг уйидан қидиришга худодан қўрқмаганига нима дейсиз?

Тожикистондаги бинодаркушлик уруши қўшни, биродар халқ тарихида қора доғ бўлиб қолади. Маълумотларга қараганда, бу урушда тожик халқи берган қурбон иккинчи жаҳон урушида берилган қурбондан анча кўп экан. Ҳали ҳам совуқ нафаси уфуриб турган бу урушни аслида ким бошлаганини биламиз. Урушаётганларни сулҳга чақирадиган, ўз номи билан тинчлик бўлган дини ислом вакили, ҳатто чумолига ҳам озор бермаслиги лозим, лекин юз минглаб миллатдошларининг қони тўкилишидан сесканмаган, бугунги кунда ҳорижда айшини суриб юрса ҳам, ҳамон қон ҳидини соғинаётган бу «зот»нинг исми шарифлари ҳам барчага аён — Акбар Тўражонзода. Президентимиз Тожикистонда вазият кескинлаша бошлаганиданоқ ташвишга тушгани, бу вазиятни юмшатишга урингани, хунхўрлик бошланганидан бери эса, бу мудҳиш оловни ўчириш мақсадида жон куйдираётгани, БМТ Бош котибига бир неча марталаб мурожаат қилгани, ҳатто Бирлашган Миллатлар Ташкилоти минбаридан туриб шу хусусда бонг ургани ҳолда, республикамизнинг аҳли мусулмони сиғинадиган муқаддас даргоҳ пешволари бу уруш оловини «пуф»лашга кўмаклашганини ким шуурига сиғдира олади? Масжид-мадрасалар қуриш, уларни таъмирлаш, **таълим-тарбия, вақф** ва **хайрия** ишларига сарф қилиш учун **ҳадя** қилинган 200000 америка доллари **қон тўкиш** учун ишлатишга инъом қилинганини инсон зотига қандай тушунтириб бўлади? «Жиноят» сўзи бу ишга баҳо бўлолмайди. Буни фақатгина **қабоҳат** деб аташ лозим эмасми?

Ва ниҳоят. Бу қилмишлардан огоҳ бўлган оддий мусулмон фуқарода умуман дини исломга нисбатан қандай фикр уйғонади? Бу қилмишлар олдида етмиш йилдан ошиқ давр мобайнида олиб борилган атеистик тарбия ҳеч нарса бўлиб қолмайдими?

Назаримда, содир этилган жиноят ҳам, ўзлаштирилган маблағ ҳам, моддий зарар ҳам бу **маънавий зилзила** оқибатида ҳосил бўлган **маънавий ўпқон** олдида бўлак-бўлак қилиб ташланган тана қаршисидаги бир эмлаш билан битиб кетадиган жароҳатга ўхшаб қолади.

Халқимизда: «Тили билан дили бир», деган сифат бор. Бу — асл инсон, асл мусулмоннинг сифати. Дилдаги нарса тилга чиққан тақдирдагина бу бирлик пайдо бўлади. Дилида бошқа нияту тилида ўзга гап бўлган инсон эса, мунофиқ ҳисобланади. Мунофиқлик исломда кофирликдан ҳам ёмон баҳоланади...

Шу ўринда барча диндорлар, диний идора раҳбарларидан узр сўраган ҳолда битта мулоҳазани ўртага ташлашни лозим топдик. Маълумки, асов дарё ўзини у қирғоқдан бу қирғоққа уриб оқади. Орада қанча жойларни ўпириб ҳам кетади. Шунинг учун унинг лойқа сувини ичиш қийин бўлади. Ўзанига борганидан кейингина ўзи ҳам тинчланади, суви ҳам тинийди. Ёшлик ҳам асов дарёдай гап. У ўзанига етгунига қадар анча-мунча номақбул ишларни қилиб қўйиши мумкин. Шундай экан, мусулмон фуқароларимизнинг энг эътиборли даргоҳи бўлмиш диний идораларга ҳам кўпни кўрган, оқ-қорани таниган, муҳтарам оқсоқоллардан етакчи сайлаш мақсадга мувофиқ бўлмасмикан?

Бу ердаги кичик «балиқча»лар тўрга илинди-ю, уларнинг илҳомчиси, фатводори бўлган акула хорижга қочиб, жазодан қутулиб қолдими? Менимча, бундай деб бўлмайди. Ҳеч бир ҳодиса мантиқдан ташқарида юз бермайди. Жиноятнинг моддий ва маънавий томонлари тилга олинди. Жазо ҳам айнан шу тариқа — икки хил, яъни, моддий ва маънавий бўлади. Маънавий ва моддий жазони асло тарози паллаларига солиб бўлмайди. Маънавий жазо юки босиб кетади. Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, бу мудҳиш ишларнинг бошида турган раҳнамони худонинг ўзи жазолаб қўйганига имон келтирамиз. Чунки, юртдан айри тушиб, халқнинг нафратига учраб яшашдан оғир жазо бўлмайди бандаси учун!

Хуллас, бу хунук ҳодиса барчамизнинг кўзимизни очсин, дил бошқа-ю тил бошқа бўлиши, поклик тилдагина бўлганида не оқибатларга олиб келишидан ҳар қайсимиз ўзимизга хулоса чиқариб олайлик, Оллоҳ таоло ҳеч бир бандасининг пешонасига бундай тақдирни ёзмасин!

А. АЛИЕВ.

Қўҳна ва навқирон Шарқнинг улуғ алломаларидан Аҳмад Яссавий ўз ҳикматларидан бирида «ўзгалар дарди билан ёнмаган одам халқининг дардини тушунмайди» деб башорат қилган эди. Тарихнинг ҳар бир саҳифасида бу башоратнинг тасдиғини учратиш мумкин.

Илмий-тарихий манбаларнинг гувоҳлик беришича, Турон элининг не-не ўғлонлари, не-не қизлари ўз эли, юрти, халқининг бахти-саодати учун жонини тикканлар, мардлик-матонат намуналарини кўрсатганлар. Улар она дарёлари — Амударё билан Сирдарёнинг ҳаётбахш, мусаффо сувларидан ичиб, қирғоқларида ўсиб-унган ноз-у неъматларини тотиб, куч-қувват олганлар.

Туркий халқларнинг ўтмиши, бугуни, эртасини Сайҳун—Сирдарёсиз тасаввур этиш қийин. Ҳа, Сайҳун-Сирдарё қадимий Турон заминининг ҳамиша уриб турган қон томирларидан бири. У араб босқинчиларининг қонли ҳужумлари, мўғул истилочилари қирғинларининг жонли гувоҳи.

Сайҳун бўйларида буюк боболаримиз Форобий, Аҳмад Яссавий, Бобур ва Шайбонийхонларнинг болалик ва ёшлик йиллари кечган.

Қадимий ҳикоятлардан бирида айтилишича, соҳибқирон Амир Темур Сайҳуннинг мусаффо сувларига тикила туриб, руҳий-маънавий устодларидан бири бўлган орифлар султони Аҳмад Яссавий учун мақбара қурдириш ниятини тилга олган эканлар.

Асрлар давомида туркий халқларнинг фахри, ғурури, мадади бўлиб келган Сирдарё Совет ҳокимияти йилларида кескин равишда ўзгарди. Дарё бўйларида сув омборлари, ГЭСлар қурилди, янги ерлар очилди, сонсиз-саноқсиз сунъий кўллар пайдо бўлди, уфқларга қадар ёйилиб кетган пахтазорлар-у шолизорларни айтмай қўяқолайлик. Натижа шу билан тугадики, етмишинчи йилларнинг охирлари ва саксонинчи йилларнинг бошларига келиб, дарёларнинг суви Орол денгизига бир оқиб, бир оқмайдиган бўлиб қолди.

Сирдарёнинг ҳақиқий эгаси ким!

Бир қарашда бу савол айрим одамларни ҳайратга солиши ва ҳатто ғашига тегиши табиий, албатта. Ҳайратланмай бўладими, ахир. Эгасиз ер, эгасиз ҳовли, эгасиз юрт бўлмагани сингари эгасиз дарё ҳам бўлиши мумкин эмас. Тўғри, Сирдарёнинг эгаси йўқ эмас, бор. Бор бўлганда ҳам бир эмас, икки эмас, ўнта, юзта... Очиғини айтиб қўя қолайлик: Сирдарё сувларини режалаштириб турувчи, маркази Тошкентда жойлашган «БВО — Сирдарё» деб номланган улкан ташкилот бор. Бу ташкилот узоқ йиллар давомида марказнинг режалари ва буйруқлари асосида иш олиб борди. СССР тугатилиб, жумҳуриятлар ўз мустақилликларини қўлга киритгач, бу ташкилотнинг режалари қўшни республикалар маъмурлари томонидан писанд қилиниб-писанд қилинмай қўйилди, идоранинг эҳтиёжларини зарур маблағлар билан таъминлаш масаласи қийинлашиб қолди. Яна бунинг устига Марказий Осиё давлатларининг сув хўжалиги муаммолари билан шуғулланувчи вазирларининг ҳар бирининг ўзича мустақил ҳаракат қилишларини ҳам тилга оладиган бўлсак, масала яна ҳам равшан бўлади.

Сирдарёнинг ҳақиқий эгаси борми ёки йўқми, деган масалани тилга олишимизнинг сабаби бор. Гап шундаки, Марказий Осиё давлатларининг бугуни ва эртаси маълум даражада Сирдарёнинг тақдири билан чамбарчас боғлиқдир.

Сирдарё Қирғизистон, Тожикистон, Ўзбекистон, Қозоғистон ҳудудлари орқали оқиб ўтади. Дарёнинг илк ирмоғи Тиёншон тоғларидан, тўғрироғи Петров номли музликдан бошланади ва Норин шаҳридан қирқ тўрт километр шарқ томонда Катта ва кичик Норин дарёларининг қўшилишидан ҳосил бўлади. Норин дарёси водийсида етти юз элликка яқин музликлар мавжуд бўлиб, уларнинг умумий майдони 1400 км² дан ортиқдир. Катта ва кичик Норин дарёлари ана шу музликлардан бошланувчи кўпгина ирмоқларни ҳосил қилади.

Балиқчи қишлоғи яқинида Норин билан Қорадарёнинг қўшилиши туфайли Сирдарё номи билан бошланувчи азим дарё ўз йўлини бошлайди.

Олой ва Туркистон тизма тоғларидан бошланувчи Оқсув, Хўжабақирғон, Исфара, Сўх, Шоҳирмардон, Исфайрамсой сингари ирмоқлар ҳам Сирдарёга келиб қўшилади. Аммо Чотқол ва Қурама тизма тоғларидан бошланувчи Поччаота, Ғовасой, Чодаксой, Косонсой, Сумсар, Олмоссой, Кўксариқсой сингари ирмоқларнинг сувлари экин майдонларини суғориш учун ишлатилаётганлиги туфайли дарёга қуйилмайди.

Тўғри, Оҳангарон, Чирчиқ, Келес, Арис дарёчаларининг сувлари бир нави бўлса ҳам Сирдарёнинг дардига дармон қўшади.

Дарё бўйларида қурилган каналлар, қазилган ариқлар ва коллекторларнинг санаб адоғига етиш қийин. Биргина сув омборларининг ўзи нечта? Ҳеч бўлмаганда, шу ўринда, Марказий Осиё давлатлари ҳудудларида қурилган тўртта катта сув омборининг Сирдарё бўйида жойлашганлигини тилга олиб ўтишнинг ўзи кифоя. Улардан бири Тўхтағул сув омборидир. Сув омборининг умумий сув сиғими 19,5 млд м³, фойдали сув ҳажми 14 млд. м³, сув юзасининг майдони 284 км², тўғоннинг баландлиги 215 метрдан иборатдир. Иккинчиси, Кампирровот сув омбори бўлиб, унинг умумий сув сиғими 1750 млн. м³, сув юзасининг майдони 67 км², тўғоннинг баландлиги 115 метрни ташкил қилса, Қайроққум сув омборининг умумий сув сиғими 4,2 млд. м³ фойдали сув ҳажми 2,6 млд м³, сув юзасининг майдони 513 км², тўғоннинг баландлиги 30,5 м.

Булардан Чордара сув омбори ҳам асло қолишмайди. Сув омборининг умумий сув сиғими 5,7 км³, майдони 900 км², тўғоннинг узунлиги 5,3 км, сув омборининг узунлиги 80 км, энг чуқур жойи 22 метрга яқин.

Бири-биридан ваҳимали кўринган Тўхтағул, Қайроққум, Чордара «денгиз»ларида сув дегани ошиб-тошиб ётибди. Бу манзараларни кўрган одамнинг хаёлида ечилиши лозим бўлган саволлар пайдо бўлади. Қани энди ўз йўлини топа олмай сув омборларининг қирғоқларига урилиб ётган сувларнинг бир қисми Орол денгизи томон оқиб кетса. Хўш, бу сувларнинг эгаси ким? Агар бор бўлса (эгаси бор, албатта), уларнинг тақдири учун ким жавоб беради?

Эътибор берган бўлсангиз, биз шу ўринда Қирғизистон, Тожикистон, Ўзбекистон, Қозоғистон ҳудудларидан жой олган кўпгина майда сув омборларини атайин тилга олмай ўтаётирмиз.

Сирдарё қирғоқлари бўйлаб қилган сафаримиз давомида айрим каналлар, ариқлар, ирмоқлар, коллекторлардан бекордан-бекорга оқиб ётган сувларни кўриб, дод, бу хилдаги хўжасизлик, бепарволик дардидан, дея фарёд қилгимиз келди. Ана сизга Орол денгизининг насибасини қирқаётган манбалар.

Ташқаридан туриб кузатган одамга Сирдарёнинг суви тўлиб-тошиб оқиб ётганга ўхшаб туюлади. Хўш, шундай бўлса, нима учун Сирдарёнинг суви Оролга бирда етиб, бирда етиб бормайди. Тўғри, элни, юртни едириш, ичириш, кийинтириш керак. Ҳеч ким бу фикрга қарши эмас. Лекин бепарволик, хўжасизлик туфайли исроф бўлаётган сувни кўрмаслик ҳам кечириб бўлмайдиган оғир жиноятдан бошқа нарса эмас.

Айрим олимлар, экологлар, сув хўжалиги мутахассислари, мўътабар идораларнинг ходимлари обрўли йиғинларда бир фикрни тез-тез тилга олишади. «Сув бор, аммо Орол учун етарли эмас. Сувни, албатта, четдан олиб келиш керак. Акс ҳолда халқни едириш, ичириш, кийинтириш имкони бўлмай қолади».

Оролни асраб қолиш учун четдан сув олиб келиш масаласига қаршилик қилмоқчи эмасмиз. Аксинча, Орол-Каспий, Ҳинд дарёси ва Орол муаммолари ўрганилиши тарафдоримиз. Аммо бизни бир нарса қийнайди. Демоқчимизки, Марказий Осиё давлатлари ҳудудларида мавжуд бўлган сув имкониятлари етарли даражада аниқ ҳисоб-китоб қилинганми? Менинг назаримда барча иллатларнинг илдизи мана шу масалага бориб тақалади.

Республикамизнинг кекса ва тажрибали миробларидан бири, бутун умри Амударё ва Сирдарё муаммоларини ўрганиш билан ўтган Қаюм Одилов Орол тақдири хусусида сўз кетса, бир ҳақиқатни тез-тез тилга олади.

— Менинг ҳисоб-китобларим бўйича ортиқча исроф қилинаётган Сирдарё сувининг 13,23 кубини Орол денгизи томон оқизиб юбориш имкони бор.

Мен шу ўринда биргина мисолни келтириш билан чекланаман. Ҳар йили Чордара сув омборининг 2,1 куб. км суви Арнасойга оқизиб юборилмоқда. Шу кеча-кундузда Арнасой билан Ҳайдаркўлнинг сувлари қўшилиб, Республикамиз харитасида яна бир янги «денгиз» пайдо қилган.

(Давоми бор).

Пирмат ШЕРМУҲАМЕДОВ

СЕН ЁНМАСАНГ, МЕН ЁНМАСАМ...

Табиат ва инсон

Диққат, диққат!

МАТЕМАТИКАДАН СИРТҚИ ТЕЛЕВИЗИОН ОЛИМПИАДА ДАВОМ ЭТАДИ

Буюк аллома Улуғбек Муҳаммад Тароғай таваллудига 600 йил тўлиши муносабати билан 8—11 синфлар бўйича математикадан ўтказилаётган сиртқи телевизион олимпиаданинг I босқичида эълон қилинган топшириқларнинг ечимлари ҳайъат аъзолари томонидан таҳлил қилиниб ғолиблар аниқланди.

ҒОЛИБЛАРНИ аниқлашда қуйидаги мезонга амал қилинди, яъни жами тўпланиши мумкин бўлган баллар йиғиндисининг 75 фоизидан ортиғини тўплаган ўқувчилар I босқич ғолиби деб белгиландилар ва II босқичда қатнашишга рухсат этилдилар.

Ғолибларнинг исм — шарифларини вилоят халқ таълими бошқармаларидан билиб олишингиз мумкин. Биз эса қувонч ва ифтихор билан қайд этишимиз лозим бўлгани шуки, 8-синф ўқувчиларидан 81 киши, 9-синф ўқувчиларидан 33 киши, 10-синф ўқувчиларидан 65 киши, ва ниҳоят, 11-синф ўқувчиларидан 80 киши шундай бахтга сазовор бўлдилар.

ОЛИМПИАДАНИНГ II босқич топшириқларининг ҳар бири 12 баллдан баҳоланиб, жами тўпланиши мумкин бўлган баллар йиғиндисининг 75 фоизидан ортиғини тўплаган 15 ўқувчилар кўрсаткичлари бўйича юқоридан пастга томон кетма-кетликка риоя қилиниб аниқланади ва улар ғолиб деб топиладилар. Худди шу 15 ўқувчига III босқичда қатнашишга рухсат этилади.

Шуни таъкидлаш лозимки, ўқувчилар ҳақидаги маълумотлар исми, фамилияси, манзилгоҳи, мактаби, синфи фақат конвертнинг устида ёзилиши шарт. Топшириқларнинг ечимлари келтирилган қоғозда ўқувчи ҳақидаги маълумот берадиган бирор—бир ёзув ёки белги қўйиш маън қилинади.

ҚУЙИДА 28 март куни телевидениеда эълон қилинган II босқич топшириқларини келтирамиз:

8 СИНФ

1. 1994ни кетма-кет келувчи натурал сонлар йиғиндиси кўринишида ифодалаш мумкин эмаслигини исботланг.
2. Рақамлари квадратларининг йиғиндисидан 12га ва рақамлари кўпайтмасининг иккиланганидан 16га катта бўлган икки хонали натурал сонни топинг.
3. Поезд ўзгармас тезлик билан кузатувчи ёнидан 7 секундда, узунлиги 378 метр бўлган платформадан эса 25 секундда тўлиқ ўтиб кетган бўлса, у ҳолда поезднинг тезлигини ва узунлигини топинг.
4. $x^2 - 3ax + a^2 = 0$ тенгламанинг x_1 ва x_2 илдизлари $x_1^2 + x_2^2 = 1,75$ тенгликни қаноатлантирса, aни топинг.
5. **ABC** тўғри бурчакли учбурчакнинг **AB** гипотенузасига ташқи квадрат ясалган. Агар катетлар йиғиндиси d га тенг бўлса, квадрат марказидан **C** учгача масофани топинг.

9 СИНФ

1. Ихтиёрий $x \in (1:2)$ да $x^2 + mx + m^2 + 6m < 0$ тенгсизлик бажариладиган барча mларни топинг.
2. Тўғри бурчакли учбурчакда бир катет 6 см. га, иккинчи катетнинг гипотенузага проекциясининг узунлиги эса 5 см. га тенг. Учбурчакнинг гипотенузасини топинг.
3. Биллиард столида **A** ва **B** шарлар бор. Кий билан **A** шарни қандай урганда у стол қирғоғига урилгандан сўнг **B** шарга тегади? Бу ерда шарнинг стол қирғоғига урилиш бурчаги қайтиш бурчагига тенг деб фараз қилинади.
4. Тенгсизликни ечинг: $|x^2 - 2x - 8| > 2x$
5. Геометрик прогрессия ташкил қилувчи учта сонлар йиғиндиси 13, квадратлари йиғиндиси эса 91 бўлса, шу сонларни топинг.

10 СИНФ

1. S_n арифметик прогрессиянинг n та ҳади йиғиндиси бўлса, $S_{n+3} = 3S_{n+2} - 3S_{n+1} + S_n$ тенгликни исботланг. *(12 балл)*
2. Тенгламани ечинг: $\sqrt{x^2 - 1} = (x+5)\sqrt{(x+1)/(x-1)}$ *(12 балл)*
3. Тенгламалар системасини ечинг: $\begin{cases} 4x^3 - 3y = xy^3 \\ x^2 - x^3y^2 = 2y \end{cases}$ *(12 балл)*
4. 3×3×1 ўлчамли 77 та тўғри бурчакли брусни 7×7×11 ўлчамли қопқоқли тўғри бурчакли яшикка жойлаштириш мумкинми? *(12 балл)*
5. Агар a, b, cлар учбурчак томонлари узунликлари бўлиб $a + b + c = 1$ бўлса $a^2 + b^2 + c + 4abc < 1/2$ тенгсизликни исботланг. *(12 балл)*

11 СИНФ

1. Ушбу $1^{1995} + 2^{1995} + ... + 1995^{1995}$ йиғинди $1 + 2 + ... + 1995$ йиғиндига бўлинишини исботланг. *(12 балл)*
2. Калькулятор ва жадвалдан фойдаланмай $\sin 1 < \log_3 \sqrt{7}$ тенгсизликни исботланг. Бунда 1 бурчакнинг радиан ўлчови. *(12 балл)*
3. Ихтиёрий мусбат a, b, cлар учун қуйидаги тенгсизликни исботланг: $a/(b+c) + b/(a+c) + c/(a+b) \geq 3/2$ *(12 балл)*
4. Агар учбурчакли пирамиданинг учта ён қирраси бир хил ва учта ён ёқларининг юзлари тенг бўлса, у ҳолда пирамида асоси тенг ёнли учбурчак эканини кўрсатинг. *(12 балл)*
5. Оқ рангли тенгсизликка қора сиёҳ ихтиёрий равишда сочиб юборилган. Ҳар қандай мусбат сон l учун учлари бир хил рангдаги нуқталарда бўлган l узунликдаги кесма мавжудлигини исботланг. *(12 балл)*

Омад тилаймиз!

Республика ўқув-методика маркази.

«КЎРАГОН»МИ? ҲА!

(Боши ўтган сонда).

Энг янги замоннинг олими Жоржадзега жавоби ўзидан англашиладиган савол бергиси келади кишининг. Стратегия ва уруш қоидаларининг «билимдони» гуржи подшоси Баграт Темур қўл остидаги Ироққа ҳужум қилгач, ўз ерида шармандаларча енгилиб, бу буларнинг динини қабул қилгани ҳақида қасам ичади. Бироқ ундан кейин 12 минг бегуноҳ мусулмон аскарни хиёнат билан битта қўймай ўлдириб юборади. Шу хиёнатдан кейин «сен маданийсан» деб Амир Темур уни орқасига қоқиши керакмиди! Соҳибқироннинг ўз гаплари билан бу ғаразларга жавоб бериш ўринлидир: «...подшоҳликни қилич билан олиб бўлмаса, уни ақл билан олинади. Тажриба менга шуни кўрсатдики, ғалаба ёки мағлубият аскар сони билан эмас, балки Тангрининг мадади ва бизнинг онгли хатти-ҳаракатларимизга боғлиқ».

Амир Темурдай Соҳибқиронга ўзини тўғридан-тўғри чингизий дейишга нима монелик қиларди! Ҳақиқатдан бошқа ҳеч нарса! Бизнингча, «кўрагон»нинг маъноси мутлақо бошқа. Мўғул тилида ҳақиқатан ҳам «гурган»сўзи куёв тушунчасини ифода этади. Мўғул одати бўйича чингизийлар авлоди анъаналарга биноан ҳам аёл томонидан қариндош, хусусан, куёв ҳокимиятга даъвогар бўлиши кузатилмайди. Мўғулларда ҳокимият қиз томондан ўтиши кузатилганда ҳам у куёв бўлиши мутлақо учрамайдиган ҳодиса. Амир Темурдай зот буни билмаслиги ва ҳисобга олмаслиги мумкин эмас. Ундай ҳолда «кўрагон» сўзи нимани ифода этади дерсиз! Бунга жавобни «Навоий асарлари луғати»нинг 327-бетидан топишингиз мумкин: Кўрагон 1. Ота ҳам она томондан подшозода бўлган киши лақаби. 2. Амир Темурнинг лақаби.

Англадинг шоҳлиғ
аҳволини ҳам,
Кўрагон тахтию иқболини
ҳам,

Худди шу бетда ва 323-бетда кўрагон, кўрга ва курага сўзлари ҳам айнан шу маънони ифода этишига ишора қилинган. Бу мисоллар қаторида ҳеч қандай Чингиз авлодидан бўлмиш қизни олмай туриб, Мирзо Улуғбекка нисбатан ҳам шу сўзни қўлланганини [illegible]

УРДАБЕКЛИ.

ТАРБИЯ МАСЪУЛИЯТИ

- **«ЎН ОЛТИ ЁШГА ЕТМАГАНЛАР ҚЎЙИЛМАЙДИ».**
- **ҚОҒОЗДАГИ ПАСТ БАҲО.**
- **ВИДЕО САЛОНЛАРНИ КИМ НАЗОРАТ ҚИЛАДИ?**

Ҳали она сути оғзидан кетмаган, ўн-ўн беш яшар болалар ўртасида жиноятчиликнинг кучайиб бораётгани сир эмас. Қай бир маҳаллага, қай бир ички ишлар бўлимига бош суқманг худди шу оғриқли муаммодан «дод» дейишади. Хўш бу мудҳиш иллатнинг илдизи қайда? Чораси бормикан ундан қутилмоқнинг?

Менимча ёшларимизни, энг аввало, турли олди-қочди чет эл фильмлари бузаяпти. Бозор иқтисодини дастак қилиб олган киночиларимиз тарбияга ўта салбий таъсир кўрсатадиган видео томошаларга ҳам болаларни бемалол киргизишмоқда. Афишанинг бир чеккасидаги «Ўн олти ёшга етмаганлар қўйилмайди» деган ёзув-ку оловга ёғ сепгандай гап. Болалар айнан ўша ёзув учун ҳам қизиқиб, гуруҳ-гуруҳ бўлиб сеансларга киришади. Тағин мактаблардан қочиб, дарсларни ташлаб келишади. Мактабни-ку қўяверинг. Ўқитувчилар етишмайди. Айниқса, эркак ўқитувчилар кундан-кунга камайиб бормоқда. Ваҳоланки, болалар тарбиясида эркак қалби, эркак қўли жуда-жуда зарур! Устига-устак, ўқитувчиларнинг мактабдаги ҳуқуқи ғоят чекланган. Масалан, болалар бебошлиги ҳаддидан ошган чоғ бечора муаллим нима ҳам қилаоларди, дейсиз? Уриб-сўкадими, ҳақоратлайдими? Асло, ҳеч бирининг иложи йўқ. Калтаклаш бир чеккада турсин, керак бўлса, озгина овозини баландлатиргани учун қонун қаршисида, қолаверса, ўқувчининг қаҳрли ота-онасию, қариндош-уруғи олдида жавоб беради? Бечора муаллимнинг кучи бор-йўғи паст баҳо қўйишга етади, холос. Қоғоздаги паст баҳо эса ўша интизомсиз ўқувчи ҳаётида ҳеч нарса ўзгартиролмайди.

Шу ўринда таклиф этардимки, мактабларни кўпайтирайлик. Ҳолбуки, болаларнинг кўплигидан, мактабларнинг камлигидан, ўқув жараёни икки сменада ташкил этилган. Бу нарса шунақасига ҳам етишмайдиган ўқитувчилар жамоасини оғир аҳволга солиб қўймоқда. Уларнинг болалар билан ишлашга сира вақтлари етишмаяпти. Бундан ташқари, мактаб маъмуриятининг, ўқитувчиларнинг ҳуқуқини ошириш зарур, токи, болалар уларга сўзсиз бўйсунадиган бўлишсин. Шунингдек, ҳар хил видео салонларнинг фаолиятини қатъий назоратлаш лозим. Болаларни сеансларга қўйган «маданият ходимлари» жиноий жавобгарликка тортиладиган бўлсин.

Вақт кутиб турмайди. Ватан келажаги эгалари бўлиб, соғлом авлод тарбиялаб етказиш учун барча чораларни тезроқ қўллашимиз шарт. Ўйлайманки, бу муқаддас ишга ҳамма шароитлар муҳайё. Бунинг учун эса фақат бир ёқадан бош чиқариб ишлаш керак.

Муборак МИРЗАРАҲИМОВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод туманидаги 122-ўрта мактаб муаллимаси.

Келажак мактабдан бошланади

ЭЪТИҚОД

- **УСТОЗ ОМАД ТИЛАСА...**
- **«ҚУЛОҚ»СИЗ БОЛА ОЛИМ БУЛДИ.**
- **БОЛА ҚАЛБИ — БУЛОҚДАЙ ТИНИҚ.**

Вақт ярим тундан ўтган бўлсада Мавлудахон ҳамон уйғоқ эди. Кечаги ёзма ишининг натижаси кутганидан ҳам аъло бўлибди. Фақат 10 нафар ўқувчининг иши «4» га баҳоланди, қолганлари аъло. Бу Мавлудани янада ҳаяжонлантирди, қалбига бир хотиржамлик билан бирга ишончнинг сўнмас чироғини бошлаб келди. Ёзув столидаги китоб-дафтарларини йиғиштириб ўрнидан турди. Деразани очди. Совуқ шамол хонага ёпирилиб кирди, дарпардаларни эрмаклаб ўйнади. Уй бир пасда тоза ҳавога тўлди. Мавлуда деразадан осмонга боқди. Фалакни тўлдириб жимирлаётган юлдузлар унга ҳар галгидек сирли, сеҳрли бўлиб туюлди. Мавлуда инсон камоли ҳақида ўйлар экан, қаердандир ўқиб ён дафтарига кўчириб қўйган донишманднинг сўзини эслади:

«Сен ҳамма нарсани унутишинг мумкин ёлғиз бир нарсани — нечун дунёга келганингни унутмасанг бас. Ўзингни арзонга сотмагайсан, илло баҳоинг баланд». Ҳар гал ушбу пурҳикмат сўзни эслаганида нечундир унинг кўз ўнгида болалиги жонланади. Мунис бир сиймо, меҳрибон, хайрихоҳ нигоҳ уни кузатаётгандек энтикиб кетади. Илк бор қалам тутқазиб, ҳарф ўргатган устози не эзгу ишларни қилиб улгурдинг деяётгандек боқиб туради. Унинг нурли сиймоси Мавлудани хайрли юмушларга ундайди, йўлини ёритади. Бугун ҳам масъулиятли беллашув олдидан биринчи ўқитувчиси хаёлини банд этди, шогирдига омад тилади.

Илк ҳарф танитган бу инсонга қанчалик ҳавас қилган эди ўшанда. Мен ҳам улардек муаллима бўламан, деб ният қилган эди. Ҳозир танаффусда ҳам унга эргашиб юришларини эслаб ширин энтикди.

Орзулари уни йўлга бошлади. 1967 йил Самарқанд Давлат Дорилфунунининг механика-математика куллиётига ўқишга кирди.

1972 йил диплоğи қўлга теккач орзуси ушалди. Дастлаб Ғаллаорол районидаги А. Икромов номли 44-ўрта мактабда ўқитувчилик қила бошлади. Кейинчалик Ильич районидаги 2-ўрта мактабда ёшларга математика фанидан сабоқ берди. Ҳозир эса «Оқ олтин» районидаги иқтидорли ёшлар мактабида фаолият кўрсатмоқда. У қаерда ишламасин ўзининг ишчанлиги, талабчанлигию билимдонлиги, ўткир зеҳни билан бошқаларга ўрнак бўлди.

Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси, Олий тоифадаги ўқитувчи унвонларига сазовор бўлди.

Хуллас, у ўз эътиқодида мустаҳкам турди. Мурғак қалбларда меҳр-муҳаббатга қўшиб ишончни уйғотди. Умиди, ишончи уйғоқ ёшлар ҳаётда қолмай ўз ўринларини топдилар. Мавлудахонга эса бу катта обрў олиб келди. Тошкентда ўтказилган жумҳурият ўқитувчиларининг «Ўқитувчи-92» кўрик танловида иккинчи ўринни эгаллади. Ишчан педагог ўз ишидан қониқмай фақат олдинга интилди, ўз устида тинмай изланди, ўқиб ўрганишдан, билимини оширишдан эринмади.

Мавлудахон жуда камтар ва талабчан муаллима. У ўқувчиларга фақат математикадан сабоқ бериб қолмай, балки уларни ҳақгўйликка, қатъиятлиликка, келажакка умид билан қарашга ўргатади. Қисқаси, у мантиққа тўла ҳаётдан сабоқ беради.

Кимки ўз меҳр-муҳаббати билан ўзгалар юзида қувонч кўрса — бу катта бахт. Чунки бола тарбиясида теварак-атрофдагилар айниқса, оиладагиларнинг таъсири кучли бўлади. Ўқитувчи ўқувчисининг ҳар бир ишидан хабардор бўлмоғи керак. Шундагина улар ўқитувчига ишонади, унга суянади ва кўнглидаги гапларни яширмай айтади.

Бахтиёр номли бола ёмон ўқирди. Тўполончи эди, дарсга ҳамма пайт кечикиб келар, ўртоқларини ҳам ўзига эргаштирар эди. Хуллас, бу «қулоқ»сиз боладан ҳамма безор эди.

Мавлуда 2-3 кун уни зимдан кузатди. Гап-сўзларини тинглади. Фикрлари тиниқ, ҳаракатчан, мустақил бу тўполончи ўқувчи уни қизиқтириб қўйди. Ҳеч ким яхши муомала қилмаган болакайга бошқача назар билан қаради, ўрни келганда ширин сўзини, меҳрини аямади, хуллас кўнглига йўл топди. «Сен улғайсанг албатта ажойиб инсон бўлиб етишасан. Ҳамма сенга ҳавас қилади», деди. Тўполончи бола ҳайрат билан ўқитувчисига боқди. Унинг сўзлари ўқувчининг кундан-кунга сўнаётган қайсар туйғуларига, ишончига тиргак бўлди. Ҳақиқатан ҳам бола энг фозил, ўқимишли, доно, элга нафи тегадиган инсон бўлишни дилига туккан эди.

Боладаги ўзгаришни кўриб, ўқитувчилар ҳайратга тушишди. «2» ва «3» баҳога ўқийдиган Бахтиёр аълочилар сафига қўшилди. математика бўйича жумҳурият беллашувларида қатнашиб, совринли ўринларни эгаллади. Олий даргоҳни имтиёзли диплом билан тугаллаб, олим бўлди. Мавлуданинг унга бўлган ишончи мана шу мўъжизани яратди. Шунга айтишадида, «Яхши муомала, ширин сўз, ишонч бир қатим қил билан эзгулик хизматига бошлаб борар филни ҳам» деб.

— Болаларнинг ҳар бири бир дунё, — дейди Мавлуда Қаюмова. — Улар менинг ҳаётим, қувончу ташвишларим, умрим мезони, мазмунидир. Яна улар миллатнинг эртаси, халқнинг номи, Ватан тимсоли. Шундай экан, улар улуғ ҳурмат ва эҳтиромга ва яна меҳрибонлигу ҳамдардликка лойиқдир.

Амина ҚОДИРОВА,
журналист.

Қорақалпоғистоннинг Тахиатош шаҳрида ҳар хил турдаги нон маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган «Иссиқ нон» комбинати ишга туширилди.

СУРАТДА: (чапдан ўнгга) янги новвойхона ишчилари Турғунбой Жумабоев, Нағима Шакенова, Шукуржон Ержонова.

А. МУРАТОВ сурати. (ЎзА).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

«ХОНИ» — ЭНГ МАШҲУР ЖОНИВОР

● ТАИЛАНД пойтахтининг диққатга молик масканларидан бири Дусит ҳайвонот боғи янада гавжумлашди. Бунинг боиси, яқинда ажойиботхонага «Хони» лақабли кичик филнинг келтирилиши бўлди.

Ҳозир «Хони» Таиланддаги энг машҳур жониворидир. Уни катталар ҳам, кичиклар ҳам бирдай ёқтиришади. Фил ҳақида маҳаллий рўзнома ва телевидение мунтазам хабар бериб турибди. Бу жонзотга ҳатто Таиланд қироли Пумипон Адульядетнинг рафиқаси қиролича Сирикит ҳам ғамхўрлик кўрсатмоқда.

Бунинг боиси шуки, яқингача пойтахт циркида ўз чиқишлари билан муваффақият қозониб келаётган «Хони» кўчада сайр қилиб юрганида оғир юк машинаси билан тўқнашиб кетган. Оқибатда у юролмай қолди.

ҲУКМНИ ТАН ОЛДИ

● ШАНХАЙ вилоят суди Америко Қўшма Штатларидан металл олиб келаётган Россия юк кемасига рухсатсиз бандаргоҳга киргани учун жарима солди. «Чайна дейли» газетасининг хабар беришича, жариманинг миқдори 40 минг юан (4 минг 600 доллар) қилиб белгиланди. Россияга қарашли кема капитани кечирим сўради ва суд чиқарган ҳукмни тан олди.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

СПОРТ — ТИНЧЛИК ЭЛЧИСИ

Ўзбекистон спортчилари дунёни забт этадиган кунлар узоқ эмас

Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг спортчиларимиз қўлга киритган муваффақиятлар:

ШАХМАТ. 1992 йил. Барселона. Жаҳон олимпиадаси. Терма жамоамиз кумуш медални қўлга киритди. Илк бор Мустақил Ўзбекистон байроғи кўтарилди.

БОКС. 1993 йил, Финландия. Жаҳон чемпионати. 1 та кумуш медаль.

БАЙДАРКА ВА КАНОЭДА ЭШКАК ЭШИШ. 1993 йил. Хиросима. Осиё чемпионати. 14 та олтин медаль.

ЭРКИН ВА ЮНОН-РУМ КУРАШИ. 1993 йил. Греция. Жаҳон чемпионати. 2 та олтин ва I та кумуш медаль.

ГИМНАСТИКА. 1993 йил. Англия. Жаҳон чемпионати. 1 та бронза медаль.

ОҒИР АТЛЕТИКА. 1993 йил. Чехия. Ёшлар ўртасида жаҳон чемпионати. 1 та олтин медаль.

ШАХМАТ. 1993 йил. Малайзия. Осиё чемпионати. Умумкоманда ҳисобида кумуш медаль.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. 1993 йил. Манила. Осиё чемпионати. 1 та олтин, 5 та кумуш ва 1 та бронза медаль.

КИК-БОКСИНГ. 1993 йил. Челябинск. Осиё чемпионати. 1 та олтин медаль.

ФРИСТАЙЛ. 1994 йил. Норвегия. XXVII қишки олимпиада. 1 та олтин медаль.

Хуан Антонио Самаранч — Тошкентда

У 1920 йил 17 июлда Барселонада туғилган. Уйланган, аёли Марии-Терезе Сарисах—Роу. Мария-Тереза ва Хуан Антонио исмли икки нафар фарзанди бор. Маълумоти: олий, бизнес институтини тугатган.

Испан, француз, инглиз, рус ва немис тилларини билади.

Фаолияти: иқтисод профессори, бир неча банклар раҳбарияти аъзоси, Барселона шаҳрининг спорт бошқарувчиси, Испаниянинг собиқ СССР ва Мўғулистондаги элчиси, ХОҚ Президенти.

Хоккей, бокс, футбол билан шуғулланади.

1974—1978 йил — ХОҚ вице-президенти.

1980 йилдан ХОҚ Президенти.

«Тошкентда ўтказиладиган мусобақа Марказий Осиё республикалари футболи учун жаҳоннинг катта майдонларига йўл очиб беради. Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон терма командалари иштирок этадиган бу спорт байрамини уюштиргани учун Ўзбекистон республикаси футбол федерациясидан миннатдормиз».

Жорж Селванан ЖОЗЕФ, Осиё футбол конфедерациясининг вице-президенти ва мувофиқлаштирувчиси, ФИФА ижрокоми аъзоси.

ТОШКЕНТ ХАЛҚАРО ТУРНИРИ

БАЙРОҒИ СТАДИОНЛАРИМИЗ УЗРА БАЛАНД ҲИЛПИРАМОҚДА

АВВАЛ хабар қилганимиздек, 11 апрель куни Тожикистон — Қозоғистон, Ўзбекистон — Туркманистон Республикалари терма жамоалари ўртасидаги учрашув билан «Тошкент турнири» бошланди.

Мусобақанинг тантанали қисмидан сўнг Ўзбекистон ва Туркманистон командалари ўртасида учрашув бошланди. Ҳужумкорлик руҳида ўтган бу учрашувда ҳамюртларимиз бутун 90 дақиқа давомида ташаббусни қўлдан бермадилар. Андрей Фёдоров ва Улуғбек Рўзимовлар ҳимоя чизиғида ишончли ҳаракат қилишди. Александр Тихонов ва Мурод Отажонов терма жамоамиз ҳужумларини бошлаб турди. Февзи Давлатов, Олим Тиллаев, Абдуқаҳҳор Маъруфалиевлар гоҳ чап, гоҳ ўнг томондан, гоҳида марказ бўйлаб чиройли ҳужумлар уюштиришди. Олдинги чизиқда ҳаракат қилган Рустам Дўрмонов, Рустам Абдуллаев ва Шуҳрат Мақсудовларни командадошлари ҳамиша қўллаб турищибди.

Вакилларимизнинг шиддатли ҳужумларига меҳмонлар ҳам вақти-вақти билан қарши ҳужум қилиб туришди. Айниқса Чори Муҳадов ва Мередовларнинг зарбалари кўпчиликнинг ёдида қолди. Шундай вазиятларнинг бирида дарвозабонимиз Бердақ Олланиёзов тўпни дарвоза тўсинидан ошириб юборди.

Иккинчи бўлимда туркманистонлик йигитларнинг чарчашгани сезилди. Республикамиз вакиллари бундан унумли фойдаланишди. Шундай қилиб, Ўзбекистон терма жамоаси туркманистонлик футболчиларни 4:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди.

Марказий ҳарбий спорт клуби стадионида эса Тожикистон терма жамоаси қозоғистонлик футболчиларга қарши майдонга тушишди. Учрашув тенг курашлар остида ўтди. Жамоалар биринчи бўлимда галма-галдан бир неча бор қулай вазиятлар содир этишган бўлишсада, дарвозалар даҳлсиз қолаверди. Иккинчи бўлимда Қозоғистон терма жамоаси ҳужумчиси Капустников яқин масофадан туриб, ҳисобни очишга муваффақ бўлди. Қозоғистонликлар ҳисобни янада ошириши мумкин эди. Аммо Тожикистон терма жамоаси дарвозабонининг маҳорати туфайли икки бор 11 метрлик жарима тўпи дарвозага киритилмади.

Навбатдаги тур учрашувлари бугун бўлиб ўтади.

СУРАТДА: Тожикистон ва Қозоғистон терма жамоалари учрашувидан лавҳа.

Матн ва сурат муаллифи А. МАМАДАМИНОВ.

Турнир арафасида Марказий Осиё республикалари терма жамоаларининг мураббийларининг «Тошкент турнири» ҳақидаги фикрлари билан қизиқдик.

Темур СИГИЗБАЕВ, Қоғозистон терма жамоасининг Бош мураббийси:

— Бундай турнирлар жуда ҳам керак. Терма жамоамиз 1998 йили жаҳон чемпионатида қатнашишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Шунинг учун ҳам биз Тошкентга асосан ёшларни, яъни 1998 йилда республикамиз шарафини ҳимоя қила оладиган ўйинчиларни олиб келганмиз. Агар ҳозирданоқ мақсадимизни амалга ошириш ҳаракатини қилмасак, кейин ҳеч нарсага улгуриб бўлмайди. Шунинг учун ҳам «Тошкент турнири»дан умидим катта. Бу каби турнирларни кўпайтириш зарур. Хато ва камчиликларимизни ўрганиб, уларни тузатиб бораверамиз.

Б. ДУРДИЕВ, Туркманистон терма жамоасининг Бош мураббийси:

— Биз бу турнирга юқори ўринларни мўлжаллаб келганимиз йўқ. Кучимиз ва имконимиздан келиб чиқиб шуни айтишим мумкинки, учинчи ўрин ҳам бизни қониқтиради. Ўзбекистон ва Қозоғистон терма жамоалари биздан анча кучли. «Тошкент турнири»дан кўп нарсаларни ўрганиш ниятидамиз. Марказий Осиёнинг кучли жамоалари қаторига қўшилишимиз учун бизга бирмунча вақт керак бўлади. Очиғини айтганда, Ўзбекистоннинг футбол ишқибозларига ҳавасим келяпти. Насиб қилса бизлар ҳам сизлардагидек халқаро миқёсда мусобақалар уюштирамиз. Бинобарин Марказий Осиё футболи юксак чўққига кўтарилишида Туркманистоннинг ҳам ўз улуши бўлади.

О. ЧУҚМОРОВ, Қирғизистон терма жамоасининг бошлиғи:

— Менимча, турнирнинг аҳамияти шундаки, у аввало бешта оға-ини давлатнинг дўстлигини мустаҳкамлашга беминнат хизмат қилади. Шу ўринда терма жамоамиз турнирга яхши тайёргарлик кўриб келганлигини таъкидлашни истардим. Жамоа жисмонан турнирга шай. Турнир олдидан ўзимизда иккита ўртоқлик учрашувларини ўтказдик. Менимча йигитларимиз ёмон ўйин кўрсатишмади. Ҳозирда Қирғизистонда ҳам худди Ўзбекистондагидек футболга яхши эътибор билан қаралмоқда. Ўзбекистоннинг ҳам, Қирғизистоннинг ҳам футболи юксалиш йўлида, деб бемалол айтиш мумкин.

В. ҒУЛОМҲАЙДАРОВ, Тожикистон терма жамоасининг Бош мураббийси:

— Турнир ўтказилаётганидан хурсандман. Унинг Тошкентда ўтаётгани эса табиий ҳолдек кўринди менга. Негаки, Тошкент бу каби йирик мусобақалар ўчоғига айланиб бормоқда. Тожикистон терма жамоаси, яширишнинг ҳожати йўқ, турнирга яхши тайёргарлик кўра олмади. Турнирга келиш билан боғлиқ ташкилий ишлар бироз оқсаб, шошиб, кўп нарсаларга улгуролмай қолдик. Шундай бўлсада, мусобақаларда шаштимизни туширмай, беллашмоқчимиз. Жамоамизда яхши ўйинчилар йиғилган. Улар майдонда астойдил ҳаракат қилиб ўйнашни дилларига тугишган. Турнир биз учун мактаб вазифасини ўтайди. Охирги ўринни олиб қайтсак ҳам тушкунликка тушмаймиз.

Тўлаган ИСҲОҚОВ, Ўзбекистон терма жамоаларининг бошлиғи:

— Ҳозир зиммамизда турган масъулиятни ҳис қилиб турибмиз. Биринчидан турнирнинг мезбони сифатида, иккинчидан, мусобақаларда мезбонларга хос тарзда муносиб қатнашиш. Нимасини яширайлик, жамоамиз турнирда юқори ўринни эгаллаш иштиёқида. Албатта, кимнинг нимага қодирлиги майдонда кўринади. Ҳарқалай мухлислар, ишқибозлар ишончини оқлаш умидидамиз. Мақсадимиз ўзбек футболи довруғини оламга ёйиш. Маълумки, жамоамизнинг асосини «Пахтакор» ва «Нефтчи»нинг ўйинчилари ташкил қилади. Агар ҳар иккала жамоа ўйинчилари бир-бирларини яхши тушуниб ўйнасалар, мақсадимизга эришишимизга шубҳа йўқ.

Нодир БЕК ёзиб олди.

МАТОНАТ

ЁКИ «ОЛТИН МЕДАЛ»НИНГ МАШАҚҚАТЛИ ЙЎЛИ

Олимпиада ва жаҳон чемпиони, икки бор жаҳон Кубоги соҳиби, фристайл маликаси Лина Черязова ўзининг матонати, жасурлиги, иродали қиз эканлиги билан ҳам барча-барчага ўрнак бўла олади.

Лина фристайлга ихлос қўйгунга қадар, яъни 20 ёшигача, чанғи таёқчасини ушлаб ҳам кўрмаганди. Тошкент Давлат жисмоний тарбия институтига ўқишга киргачгина, спортнинг бу турига меҳр қўйди. Бор-йўғи 2-3 йил унга жаҳон Олимпия ўйинлари чемпиони бўлиши учун етарли бўлди.

Маълумингизким, Лина Лиллехаммерда оғир жароҳатланган эди. Лат еган оёқ билан оддий ҳаракатлар қилишнинг ўзи азоб. Лина эса жароҳати билан финал мусобақаларида кучини синаб кўришга ўзида ирода туйди. Ўша лат еган оёғи билан чанғи тақиб ҳавога кўтарилди. Муаллақ ҳолатда бир неча фристайл усулларини моҳирона намойиш қилиб, мураббий ва яқинлари (Линанинг жароҳати моҳиятини тушунганлар)нинг юрагига ғулғула солганча оғриқдан азоб бораётган оёқлари билан ерга тушди. Ва жасорат, матонатнинг қудратини қарангки, у ғолибликнинг энг юқори пиллапоясига кўтарилди. Ушбу сатрлар қоғозга тушаётган чоғ биз чемпионнинг отаси Анатолий Николаевичга қўнғироқ қилиб Линанинг соғлиғи билан қизиқдик.

— Лат еган оёғини даволатяпти, — деди у киши салом-аликдан сўнг. — Ўзимизнинг шифокорлар даволашяпти. Ҳаммаси яхши бўлиб кетади. Линанинг ўзи ҳозиргина овқат пишириб, машғулотига кетди.

— Нима, у вақтинча машғулотларни тўхтатмадими?

— Йўқ, машғулотки, жароҳатланган оёғини даволаш доирасида, мутахассислар кўрсатмасига биноан бўляпти.

Норвегиядан Австрия ва Швейцарияга бориб жаҳон Кубоги ўйинларининг якунловчи босқичида ҳам муваффақиятли қатнашиб, Гран-при биллур кубогини қўлга киритиб, бир йўла икки нуфузли соврин билан она юртига қайтиб келган Линанинг маҳорати ва матонатига яна бир бор тан берасан киши.

Нодир МАҲМУДОВ, «Туркистон» мухбири.

Мутахассис фикри

Эътибор нуқтаси

Айни кунларда республика спортини ривожлантириш борасида талайгина ишлар амалга оширилмоқда. Аммо омма орасида жисмоний маданият савиясини ўстириш, спорт мутахассисларини тайёрлаш, миллий кадрларни тарбялаш масалалари юзага қалқиб чиқаётганини ҳам инкор қила олмаймиз.

Юқоридаги муаммо ва масалалар юзасидан Фарғона давлат университети жисмоний маданият назарияси асослари кафедраси доценти А. АБДУЛЛАЕВ ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашди.

— Республикамиз ҳаётида юз бераётган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ўзгаришлар мамлакат ҳаётининг турли жабҳаларида, шунингдек жисмоний маданият ва спорт соҳасида ҳам ижобий силжишларга олиб келишга ишончимиз комил.

Мустақил Республикамизнинг истиқболини белгилайдиган ҳозирги куннинг долзарб муаммоларидан бири соғлом авлод тарбиясидир. Соғлом авлод тарбиячисини тайёрлаш муаммонинг етакчи ўзани. Шу борада Ўзбекистон Олий ва Ўрта махсус таълими вазирлигига қарашли мавжуд билим масканларида олиб борилган илмий-амалий изланишларнинг якуни республика университетлари Жисмоний маданият факультетлари учун янги ўқув режасининг яратилишига олиб келди. Янги ўқув режасининг устиворлиги шундаки, жисмоний тарбия мутахассиси фақат умумтаълим мактаблари ёки мактабдан ташқари муассаса ҳисобланмиш болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари учунгина тайёрланмай, барча ёшдагилар жисмоний тарбияси, жисмоний маданият ва спортнинг бошқа тизимларида ҳам ишлай олиши назарда тутилган. Таъкидлашимиз лозимки, умумий ўқув соатининг 15 фоизи мустақил шуғулланиш учун, 85 фоизи эса аудиторияларда (маърузалар, семинарлар ва бошқа шаклдаги) машғулотлар тарзида режалаштирилган. Бундан ташқари янги ўқув режасида очиқ ҳавода, спорт иншоотлари, сув ҳавзаларида ўқитиладиган фанлар қайси ўқув семестрларида ўқитилиши, белгилаб қўйилганидек, педагогик амалиёт ўтказиладиган муддатларни танлашда ҳам Ўзбекистон Республикаси Олий ўқув юртларининг шарт-шароитлари ҳисобга олинган.

Турсунқул ИСКАНДАРОВ, ёзиб олди.

СПОРТ ОЛАМИДАН ХАБАРЛАР

● 1995 ЙИЛ Нигерияда ёшлар ўртасида жаҳон чемпионати бўлиб ўтади. Футболчиларимиз саралаш учрашувларида Марказий Осиё мамлакатлари терма жамоаларига қарши майдонга тушишади. Мусобақалар шу йилнинг 20 майидан 1 июнигача Тошкентда бўлиб ўтади.

● ЭРКАКЛАР ўртасида чим устида хоккей бўйича Марказий Осиё чемпионатининг иккинчи тур ўйинлари бошланди. Биринчи турдан сўнг 8 тадан очко жамғарган «Динамо» (Алмати), РШВСМ (Алмати), «Звезда», (Андижон) жамоалари олдинда боришяпти. Кеча Самарқандда бошланган иккинчи тур ўйинлари 20 апрелгача давом этади.

● ТОШКЕНТДАГИ республика шахмат-шашка клубида ўсмирлар, ўғил болалар ва қизлар ўртасида шахмат бўйича Ўзбекистон биринчиликлари ниҳоясига етди. Ўз гуруҳларида Марат Жумаев (Самарқанд), Бегали Саидов (Сурхондарё), ва Евгения Прокопенко (Тошкент)лар ғолиб чиқишди. Шуниси қувончлики, мусобақалар мамлакатимизда иқтидорли ёшларнинг янги оқими пайдо бўлаётганидан далолат берди.

● ГУЛИСТОН шаҳрида шашка бўйича «Осиё юлдузлари» мусобақаси бўлиб ўтди. Унда халқаро гроссмейстерлар Мурод Амриллаев (Душанба), Николай Мишчанский (Тошкент), Маркиэл Фозилов (Самарқанд) ва сирдарёлик Алишер Ортиқовлар ҳам 64, ҳам 100 катакли шашкаларда давравий тартибда ўзаро баҳслашдилар.

● ПОЙТАХТИМИЗДАГИ «Саломатлик» масканида нафис гимнастика бўйича Ўзбекистон чемпионатининг дастлабки босқичи якунланди. Мусобақаларда тошкентлик Л. Кравцова билан О. Паншина ва Навоийдан Л. Валеевичлар кучли учликдан жой олишди. Чемпионатнинг якунловчи босқичи шу ойнинг охирида бўлиб ўтади.

ТОШКЕНТ МУСОБАҚАГА ЧОРЛАМОҚДА

СУРАТДА: «Динамо» теннис клубида қурилаётган спорт иншоотининг кўриниши.

МАЙ ойининг охири ва июннинг бошларида жаҳоннинг энг кучли теннисчилари пойтахтимиз кортларида «Президент кубоги» учун бўладиган мусобақаларда куч синашадилар. Айни кунларда эса ана шу тадбирга ҳозирлик кўрилмоқда. Тошкентнинг Телеминораси қошида янги спорт комплекси бунёд этилмоқда. Анҳор бўйида ишлар бир зум тингани йўқ. Пойтахтимизнинг яна бир спорт маскани — «Динамо» теннис клубида ҳам ишлар қизғин.

Куни кеча биз «Динамо» теннис клубида бўлиб, у ерда қилинаётган ишлар билан қизиқдик. Клуб президенти Генрих Александрович Дашевский бизни илиқ қарши олди.

— Қурувчиларимизга балли, катта мусобақага астойдил меҳнат қилишмоқда, — дейди у. — Бугун-эрта улар ишининг маҳсули кўзга ташланиб қолади.

Биз қурилаётган иншоотларни айландик. Қурувчилар иши билан танишдик. Кўнглимизда таскин пайдо бўлди. Барча майдонда тайёргарлик кўнгилдагидек.

Ўзбекистон теннисчилари ҳам мусобақага пухта ҳозирлик кўришмоқда. Куни кеча Тошкентга қувончли хабар келди. «Девис кубоги»да иштирок этаётган республикамиз вакиллари Олег Огородов, Дмитрий Томашевич, Темур Ғаниев, Фарҳод Ғуломовлар ўз гуруҳларида ғолиб чиқишибди. Улар Бахрайн, Бруней, Иордания, Ливаннинг спорт усталари билан беллашиб, муваффақиятга эришишибди. Бу эса уларнинг жаҳон теннис юлдузлари қаторидан ўрин олишлари учун муҳим қадамдир. 1995 йили «Девис кубоги» уларни яна «имтиҳондан ўтказади». Теннисчиларимизнинг қай даражада мусобақаларда иштирок этиши уларнинг келажагини белгилайди.

ТОШКЕНТДА кунлар исиши билан яна кортларда ишқибозлар кўпайиб қолди.

«Динамо» теннис клубида 11—17 апрель кунлари XIV халқаро ўсмирлар турнири бўлиб ўтади.

— «Президент кубоги» учун ўтадиган мусобақаларга теннисчиларимиз ҳам пухта тайёргарлик кўришмоқда, — дейди Генрих Александрович. — Республикамиз теннис кортларида Сателлит туркум турнирлари бошланади. 30 апрелдан 7 майгача Тошкентда, 8—14 май кунлари Самарқандда, 15—21 май кунлари «Пахтакор» кортларида Сателлит мусобақалари ўтади. [illegible]—27 кунлари эса мамлакатимиз[illegible] энг кучли теннисчилари саралаш ўйинларида иштирок этадилар.

Муҳаммад АМИН.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ

Таҳрир ҳайъати: Одил ЁҚУБОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Абдуқодир ЭРГАШЕВ, Алишер ТЕШАБОЕВ, Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Муҳаммад АМИН, Аҳрор АҲМЕДОВ, Рустам БОЙМУҲАММАД, Зайниддин МАМАДАЛИЕВ—Бош муҳаррир ўринбосари, Карим РАҲИМ, Сирожиддин РАУФ, Зайниддин РИХСИЕВ—масъул котиб, Ислом ҲАМРО.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г—898 42428. нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти—21.00. Босишга топширилди 22.15

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672.

1 2 3 4 5 6